

A Mazsihisz a keresztény- üldözések ellen

A Mazsihisz Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érseknek írt levélben fejezte ki az üldözött keresztényekkel vállalt szolidaritását. Az alábbiakban a levél tartalmát közöljük.

Tisztelt Bíboros Úr!

Az utóbbi hetek fejleményei arra készítettek bennünket, ne hagyjuk szó nélkül azt, ami a keresztény kisebbséggel Irakban, Szíriában és a világ számos országában történik. A magyarországi zsidóság képviselőiként felemeljük szavunkat az emberi értékek és életek tiszteletben tartása mellett.

A zsidóság kétezer éve saját sorsán keresztül tanulta meg, milyen üldözötnék, kitaszítottak lenni, és milyen az, amikor életünket közvetlen fenyegetés éri, vagy amikor a teljes megsemmisüléssel kell szembenéznünk. S miközben keresztény felnőttek és gyermekek ezreit gyilkolják, a világ közvéleményének jó része nem ezzel, hanem Izrael önvédelmi jogának megkérdőjelezésével foglalkozik.

A Hamasz terrorista szervezet minden erejével azon dolgozik, hogy a tényeket elferdítve hazugságok tömkelegét tárja a sajtó elé, miközben azzal az ISIS iszlamista csoporttal működik együtt, amely a tömeggyilkosságokat, az emberiség elleni bűnöket elköveti. Embertelen eszmék terjedését meg kell állítanunk! Követők Európában egyre hangosabbak. A folyamat eskalálódása jól tetten érhető az európai nagyvárosokban tartott tüntetéseken, erőszakos cselekményeken. A vallási fanatizmus már nemcsak a zsidóságot, hanem a keresztény közösséget is halálosan fenyegeti.

Az ISIS eddig több tízezer iraki keresztényt űzött el lakóhelyéről, nőket és gyerekeket gyilkolnak halomra.

A Mazsihisz ezúton fejezi ki szolidaritását mindazon keresztény embertársaink iránt, akiket bárhol a világon vallásuk miatt üldöznek. Együtt érzünk a szenvedőkkel, családjaikkal, és minden lehetséges fórumon igyekszünk felhívni a közvélemény figyelmét arra, ami ma a világban történik, és amiről sokan nem akarnak tudomást venni.

Tisztelettel:

Heisler András
elnök

Prof. Dr. Schweitzer József
ny. országos főrabbi

Erdő Péter bíboros köszönete

Az alábbiakban Erdő Péter bíboros válaszlevelét közöljük.

Igen Tisztelt Főrabbi Úr és Elnök Úr!

Nagy örömmel olvastam a szolidaritási nyilatkozatot, a hit és a hiteles emberség szavait. Örömmel közlöm a levelet katolikus közösségünk tagjaival és a világegyház legfőbb képviselőivel.

A határozott és együtt érző sorok vigasztalást és bátorítást jelentenek számunkra a közös értékek, az élet és az emberiség fáradhatatlan szolgálatában.

Őszinte nagyrabecsüléssel:

Dr. Erdő Péter bíboros,
esztergom-budapesti érsek,
az MKPK elnöke

Ilan Mor nyilatkozata az MTI-nek

A Hamasz Izrael elleni támadásainak egyetlen oka van: az országgal szemben táplált gyűlölete, és ha az iszlamista szervezet felhagy a támadásokkal, Izraelnek sem lesz oka, hogy fellépjen a Gázai övezetben – mondta Ilan Mor, Izrael budapesti nagykövete az MTI-nek adott interjújában.

A diplomata elmondta: 2005 óta rakéták ezreit indítja a Hamasz Izrael ellen, a találomra indított támadásoknak rengeteg civil áldozatuk van. Emellett alagutak tucatjait ássák, amelyeken keresztül fegyvereseik eljuthatnak a zsidó államba. Eddig 31 alagutat talált és számolt fel Izrael.

Izrael nem tesz mást, mint reagál az ellene indított terrorakciókra, hiszen alapvető joga, hogy megvédje magát a támadások ellen – hangoztatta a nagykövet. Hazája gyűlöli a háborút, de nyilvánvalóan nem fogadhatja el, ha támadás éri az országot. Ártatlan palesztinok is a harcok áldozatává válhatnak, de ez nem Izrael hibája, hanem a Hamaszé, amely brutális módon élő pajzsként használja a palesztin civileket. A Hamasz gyakran házakban, iskolákban és kórházakban rejtegeti a fegyvereit.

Ilan Mor közölte: 2005-ben Izrael abban a reményben vonult ki a Gázai övezetből, hogy az ott élők megragadják a lehetőséget a terület fejlesztésére. A palesztinok többsége békét, normális életet akar, de ezt a Hamasz megakadályozza. A diplomata szavai szerint a palesztinok modernizálhatták volna az övezetet, egyfajta

második Szingapúrt létrehozva, de a Hamasz miatt a társadalom megragadt a középkori szinten. A szervezet „túszul ejtette” az ott élő másfél millió palesztint, fundamentalista diktatúrát hozott létre – magyarázta. Mint mondta, a Hamasz példaképek tekinteti az Irakban működő Iszlám Állam szélsőséges szunnita csoportot, és ugyanolyan, „a sarián alapuló, az emberi jogokat semmibe vevő” iszlamista államot akar létrehozni.

MTI (Bruzák Noémi)

A Hamasz a mai napig tartja magát az 1988-ban íródott, Az iszlám ellenállás alapokmánya című dokumentumban megfogalmazottakhoz, amely szerint el kell pusztítani Izraelt, mert a zsidóknak nincs helyük a Közel-Keleten. Ilan Mor szerint ez a fundamentalista, antiszemita és nacionalista ideológia vezérli a szerveze-

zet, ez a gyűlölet az egyetlen oka az Izrael elleni támadásainak. Hozzátehető: a Hamasz törekvéseiben támogatja Irán, ahogy minden más, Izrael ellen harcoló csoportot is.

A nagykövet kiemelte: rossz propaganda azt hangoztatni, hogy Izrael elfoglalja a Gázai övezetet, és katonáinknak el kell hagyniuk a területet, hiszen nincsenek is ott. Izrael minden alkalommal beleegyezett a tűzszünetbe, de a Hamasz mindig folytatta a támadásokat – mondta.

Ilan Mor hangsúlyozta: Izrael nem politikai okok motiválják a gá-

ban, Szudánban vagy Jemenben tapasztalják az emberi jogok megsértését, nem emelik fel a szavukat, de Izrael intézkedései ellen igen. Holott Izrael az egyetlen demokratikus állam a Közel-Keleten – fűzte hozzá.

A nagykövet szerint a világ gyakran hallgat, amikor a kisebbségeket, például a keresztényeket üldözik a Közel-Keleten, erőszak, jogsértések történnek, „a muszlimok ölik egymást vagy a keresztényeket”. Nem fair, hogy Izraelre ilyen nagy figyelem jut, míg a többi térségbeli országra kevesebb.

A diplomata arról is beszélt, hogy Izrael békében akar élni a palesztinokkal, de ehhez az kell, hogy a Hamasz hagyjon fel a támadásokkal és az alagutak ásásával, működtetésével. Az utóbbival kapcsolatban megjegyezte: az alagutak dollármilliókba kerülnek, és ezt a pénzt a palesztinok életkörülményeinek javítására is lehetne fordítani.

Még nincs késő ahhoz, hogy elkezdjenek dolgozni a Gázai övezet fejlődésén, ebben Izrael szívesen segít, de előbb be kell szüntetni a támadásokat, demilitarizálni kell az övezetet – vélekedett. Hozzátehető: a területen egyetlen, megbízható, elismert, a rendet fenntartani képes palesztin hatalomnak kell működnie.

Ilan Mor úgy fogalmazott, a palesztinok minden egyes alkalommal elszalasztották a lehetőséget a konfliktus megoldására, pedig Izrael erre sokszor adott módot. Úgy látja, a zsidók és a palesztinok közötti alapvető különbség abban rejlik, hogy míg a zsidók reménytelül tekintenek a jövőre, „a palesztinokat reménytelenség hatja át, és mindenért Izraelt okolják”. Izrael a kétállamos megoldás mellett áll ki, de mindkét népnek el kell fogadni, hogy kompromisszumot kell kötni a megegyezéshez – hangsúlyozta a nagykövet.

Netanjahu: soha nem fognak elűzni minket innen!

Reuven Rivlin izraeli államfő ünnepélyes keretek között köszöntötte azt a háromszázharmincnyolc fiatalot, akik az Egyesült Államokból és Kanadából vándoroltak a zsidó államba. Közülük több mint százán az Izraeli Védelmi Erőkből fognak szolgálni.

A Hamasz és Izrael közötti konfliktus ellenére 3400 új bevándorló érkezett Izraelbe az elmúlt hetekben – mondta Natan Sharansky, a Szochnut elnöke.

A Nefesh B'Nefesh nevű szerve-

repülőgép mellett. Azt mondják, az Egyesült Államok a korlátlan lehetőségek hazája. Izrael is az. Izraelben mindannyian bevándorlók gyermekei vagyunk, én magam is az vagyok. Szüleim 40 évvel ezelőtt Argentínából vándoroltak ki. Nálunk, a nyitott izraeli társadalomban minden bevándorló megtalálja a helyét. A bevándorlók jelentik az izraeli nép jövőjét, itt, Izrael földjén.”

A háborúról sok szó esett az ünnepségen. A fiatalokat hangszórón

Érkezés

zet ünnepségén magas rangú politikusok és más felszólalók az új bevándorlókat méltatták: a fiatalok a kényelmes életüket háborús konfliktussal terhelt országra cserélték.

Gideon Saar izraeli belügyminiszter elmondta: „Nincs más olyan ország a világon, ahol az új bevándorlókat az államfő várja az érkezé-

tájékoztatták, mi a teendő rakétatámadás esetén. Benjámin Netanjahu videóüzenetében elmondta: „Izrael államát támadják, azonban ti, zsidó fiatalok, Izraelbe jöttök. Ez világos üzenet ellenségeink számára: soha nem fogják megtörni a lelkiünket, soha nem fognak elűzni minket innen.

Ti a jövő mellett teszitek le a voksotokat.”

„Az Izraeli Védelmi Erőnek sok esetben meg kellett akadályoznia, hogy kórházban fekvő katonái visszatérjenek Gázába a saját harcoló alakulataikhoz. Ezt senki nem várta tőlük. Nyugalomban és kényelemben pihenhetek volna tovább. Az új bevándorlóktól sem várja el senki, hogy a hadsereghez csatlakozzanak. A hadsereg nem számított arra, hogy jöttök. Nem kellett volna csatlakoznotok az izraeli hadsereghez, de ahogy az előbb említett katonák, ti is elköteleztetek vagytok az országunk és a jövő iránt” – mondta Jehoshua Fass rabbi.

Több mint száz új bevándorló csatlakozik az Izraeli Védelmi Erőhöz az elkövetkező hónapokban. A fiatalok IDF-es pólóban jelentek meg a repülőgépről leszállva.

A leendő katonák közül sokan a Garin Tzabar felderítő programjában vesznek részt. Eli Ben Jozsef, a felderítők parancsnoka a Haggadából idézett: „Minden nemzedékben ránk törnek, hogy elpusztítsanak, de az Örökkévaló megment minket”, majd folytatta: „Én azt mondom, ti vagytok a megváltás, amelyet az Örökkévaló küldött hozzánk.”

A 21 éves Reno Hoffman elmondta, hogy neki Izrael az élete. Hoffman reméli, hogy az elit Sajeret Matkal egység tagja lehet. A fiú egyik unokatestvére megsérült Gázában, jelenleg kórházban van.

A 20 éves Danielle Shushan örül, hogy Izraelt védheti. „Nagyon izgatott vagyok. Szeretem Izraelt.”

A veterán bevándorló-katona, David Weiss 24 órás eltávózása alatt ment köszönteni az új olékat, felesége és gyermekei is vele tartottak. Nemrég még terroristák ellen harcolt.

Mártír-istentiszteletek 5. **70**

Karcagon

a 70. évfordulóhoz méltóan nagy kegyelettel emlékeztek meg a meggyilkoltokról. A zsinagógában a hagyományos hat szál gyertya meggyújtása után *Csillag Barnabás* elnök beszélt a hitközség múltjáról, jelenéről és jövőjéről. *Molnár Sándor* alelnök szöveg az emlékezés fontosságáról, hogy soha ne felejtsek el az emberek a náci hóhérok gaztetteit, de a csendőrség és a nyilasok rémtetteit sem. *Fazekas Sándor* miniszter a hitközség tagjaival együtt gyászolta a mártírokat. *Dobos László* polgármester hangsúlyozta, hogy az elhurcolt és legyilkolt karcagi zsidók részei voltak a magyar nemzetnek, elpusztításuk megbocsáthatatlan bűn. *Kovács Sándor*, a megyei közgyűlés elnöke, *Heisler András*, a Mazsihisz elnöke és *Szabó György*, a Mazsók elnöke is kegyelettel emlékeztek a mártírokról. *Szilágyi Gábor* kántor zsolttárának követően *Deutsch László* főrabbi mondott gyászbeszédet. A megemlékezés a temetőben folytatódott, ahol a gyászimák elhangzása után közös kádissal ért véget a mártír-istentisztelet.

Kisújszálláson

az egykori elpusztított zsinagóga helyét jelző emléktáblánál a város tartott megemlékezést. *Tatár Zoltán* alpolgármester és *Ducza Lajos* helytörténész szavait követően *Deutsch László* főrabbi mondott gyászbeszédet. *Szilágyi Gábor* kántor éneke után közös kádissal zárult a megemlékezés.

Salgótarjánban

a temetőben lévő Auschwitz-emlékműnél *Tóth Klára*, a hitközség elnöke köszöntötte az ország különböző helységeiből, Budapestről, külföldről és helyből nagy számban megjelenteket, köztük *Székyné dr. Sztremi Melindát*, a megyei jogú város polgármesterét, a Hit Gyülekezete képviselőjében jelen lévő *Virágos Zoltánt*, valamint a Kiáltójel Diákegyesület fiataljait. „Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm a holokauszt-túlélőket, akik itt vannak velünk, vagy ha nem tudtak eljönni, otthonukban belföldön és külföldön egyaránt. Kívánunk nekik jó egészséget és azt, hogy még sokáig maradjanak közöttünk – mondotta az elnök. – Túlélőink: *Lauter Zoltánné, Molek Emilné, Neumann Lajos, Surányi Lászlóné, Szegő Andorné, Unger Károlyné, Weisz Endréné*, külföldön *anyám, Rómer Istvánné*, nagynénim, *Erdős Tiborné, Gescheit Károly, Valkóné Schweitzer Márta, Fischer Márta, dr. Friedmann Endre* és mindazok, akiket adat hiányában nem soroltam fel név szerint.” Nem utolsósorban a mártír-istentisztelet vezető *Davidovics László* rabbijelöltet és *Szilágyi Gábor* kántort köszöntötte *Tóth Klára*, aki még elmondotta, tavaly lehetőség nyílt pályázatra, ezért a hitközség úgy döntött, hogy *Szegő Zsuzsi* ötletét is megvalósítva, összeállítanak egy fényképes tablót a 330 gyermekáldozatról. *Bóhm Ágnes* segített a fotók összegyűjtésében és a tabló elkészítésében, amiért külön köszönetét fejezte ki az elnök, majd közölte, a hitközség nyert a pályázaton, de hetven szervezettel együtt a pénzt nem vette át, ezért projektjeiket a Memento70-en keresztül adományokból kívánják megvalósítani. A továbbiakban ez alkalommal is megköszönte a város polgármesterének, hogy az 1969-ben lebontott zsinagóga helyén, a Bem utca 8. szám alatt (Csillagház) emléktáblát avattak a holokauszt-emlékévé alkalomból.

Székyné dr. Sztremi Melinda polgármester emlékezőbeszédében a többi között hangoztatta: „A holokauszt-emlékévé a felejtés és a közöny ellen akar tenni. Úgy, hogy a megbocsáthatatlan és jóvátehetetlen bűnököt és bűnösöket megnevezi, az

ártatlan áldozatok mártírsága előtt fejet hajt. (...) A meg nem születettek hiánya a velünk élő történelem néma kiáltása. Elviselhetetlen csöndjük lelünkig hatol.” Befejezésül ezeket mondotta: „Sajnos napjainkban is vannak értelmetlen és barbár támadások, amelyek erkölcsi értékrendünk és életvitelünk alapjait igyekeznek kikezdeni. Ezek ellen együtt, méltó eltökéltséggel kell fellépünk. Az ilyen bűnökre nincs mentség, nem lehet igazolás! Nem volt 70 éve sem, és nem lehet napjainkban sem!”

A szertartást *Davidovics László* rabbijelölt és *Szilágyi Gábor* kántor vezette. *Davidovics László* kiemelte: „Ma itt emlékezni és emlékeztetni gyűltünk össze. Nagyon fontos emlékezni azoknak, akik átéltek vagy valamilyen családi kapcsolatban halottak a borzalmakról. Azonban azért is jöttünk össze, hogy végre azokat, akik másképp vélekednek, emlékeztessük ezekre a szörnyűségekre, illetve beszéljünk arról, mi mindent kell tenni annak érdekében, hogy soha többé ne történjen ilyen tragédia.” Külön szólt a gyermekáldozatokról: „Emlékük legyen áldott!”

Ezután nagymamája visszaemlékezését *Szegő Andrea* idézte *Bóhm Ágnessel*; *Boros György* egy 1944-ben apjának címzett levelet hozott; *Tóth Sándor* nagymamája visszaemlékezését idézte fel.

A 330 gyermekáldozat nevét *Keszler Árpád*, a hitközség alelnöke, *Stahl Rékasi Bea*, *Szegő György*, *Szilágyi Zoltán*, *Hoffmann Anikó* és *Tajti Ervin* olvasta fel, majd pedig *Davidovics László* és *Szilágyi Gábor* felavatta a tablót, amely ezt a címet viseli: „Salgótarjánban született gyermekek, akiket 1944-ben a holokausztban meggyilkoltak”. A tablót az Auschwitz-emlékmű belső terében helyezték el. Az emlékezés az 1470 mártír nevet őrző fal előtt közös kádissal fejeződött be. Az emlékfal 1999-től áll a temetőben.

A szertartást *Grósz Miklós* sírkövénél felavatták a követő.

Ebben az évben önköltséges közös ebéden vettek részt az emlékezők az alkalomra elegánsan berendezett Tarján rendezvényközpontban, ahol emlékidézésre, régi városképek vetítésére került sor *Fancsik János* és *Homoga József* közreműködésével.

Bódi Tóth Elemér

Békéscsabán

az új zsinagóga zsúfolásig megtelt, az emlékezők a teraszt is megtöltötték. Mint minden évben, a közösség tagjai az idén is meghívták távolban élő hittestvéreiket.

Moskovits Sándor, a hitközség elnöke megnyitójában hangsúlyozta, milyen hosszú idő is hetven év. Kitért családja fájdalmas veszteségeire is.

Ezt követően *Hanó Miklós* alpolgármester emlékezőbeszédében kiemelte, a mai politika fontos feladata fellépni a rasszizmus minden formája ellen, hogy a népiértékek vezető szörnyűség többé soha ne fordulhasson elő Magyarországon.

A Békéscsabai Bartók Béla Művészeti Szakközépiskola rövid műsorában a Bach-átíratot *Rázga Áron* zongoraművész közreműködésével hallhattuk, *Tokaji Ágnes* művésztanár pedig Schubert Litániáját énekelt el.

Szűcs Benjámin Ottó, a Békéscsabai Baptista Gyülekezet lelképásztora arról beszélt többek között, hogy még az elmúlt 10 évben is nap mint nap milyen sok ember esett gyilkosság áldozatává a hitéért.

Markovics Zsolt szegedi főrabbi felindultságát csak nehezen leplezte: „Apák ették az egrest, mégis a fiúk foga vásik bele!” Hangsúlyozta a hetvenes szám fontosságát, utalva *Moskovits Sándor* megnyitójára is. Drámai pillanat volt, mikor megkérdőjelezte, vajon csakugyan érvényesül-e a demokratikus érték-

rend a mai Magyarországon. „Ma nincs demokrácia!” – jelentette ki. Ismét hangsúlyozta a 70-es szám fontosságát. Hiszen 70 év mennyi mindenre elég kellett volna legyen! Ehelyett 35 Vass Albert-szobor van az országban, Gömbös Gyula Szeged díszpolgára lett, az Országgyűlés alelnöke egy volt egri szkinhedes stb. A politikában ma nincs őszinte beszéd! Néhány napja megjelent egy cikk a Dél-Magyarország online kiadásában *Salamon István* tollából, melyre 154 antiszemita hozzászólás érkezett! „Hogyan tovább? Mi a megoldás?” – kérdezte. Ez már nem csak zsidó ügy! Lehesse tagadni, ami pedig megtörtént, és tényként tagadhatatlan!

Beszédének legszebb része az volt, mikor azt mondta: „Nem a bűnösöket keressük, hanem saját elvesztett zsidóságunkat. Hiszen hol vannak már a szép, meghitt családi ünnepeink, ahol a ház asszonya gyűjtja meg a sábeszgyertyát péntek este?”

Ezután a holokauszt-túlélők sokak által várt rövid emlékezése következtek. Mindez oly módon zajlott, mintha egy-egy interjút készítenék volna velük. Az alkalmi riportert *Balogh István*, megyénk fiatal holokausztkutatója volt. Ő írta meg többek között a Békés megyei zsidóság történetét „Békés Békétlenség” címmel. Kutatómunkája során megismerkedett néhány idős túlélővel: *Gondos Ernőné Merkler Anna*, *Hirsch Gábor*, *Iztkovits Péter* és *Tevan Zsófia* az ő meghívására jött most el.

Beszélték az utazásról a marhavagyonokban, néhány szóban a szörnyűségekről, amiket átéltek, és családi veszteségeikről. Azt, hogy túléltek a borzalmak, saját élni akarásuknak és a szerencséjüknek köszönhetőek. (*Hirsch Gábor* könyvet írt megpróbáltatásairól „Békéscsaba–Auschwitz–Birkenau retúr” címmel.)

Az utolsó felszólaló *Ionel Schlesinger*, az aradi hitközség elnöke volt. Ő a hogyan továbbra helyezte a hangsúlyt. Hiszen abban minden felszólaló és jelenlévő egyetértett, hogy Magyarországon és térségünkben erősödik a szélsőjobb, egyre nyíltabb az antiszemitizmus. „Mártírjainkra úgy tudunk jól emlékezni, hogy nem hagyjuk tovább nőni az antiszemitizmust. Igen ám! De mit tehetünk mi, hogy ez ne így legyen?” – kérdezte. Válasza meglepő, de igen szimpatikus volt: „Legyünk nyitottak! Fel kell venni a kapcsolatot a keresztény egyházakkal, ki kell mennünk az egyszerű, hétköznapi emberek közé. Nekünk kell közeledni, hogy jobban megismerjenek bennünket.”

Befejezésül *Markovics Zsolt* főrabbi közösen imát mondtunk halottaink tiszteletére és emlékére.

Azért, hogy az esemény zökkenőmentesen zajlott le, e helyütt is dicséretet érdemel *Goldman György*, aki öt perccel a kezdés előtt tudta meg, hogy ő lesz az „összekötő kapocs” – nevezhetjük akár konferan-sziának is – a felszólalók között.

Ne feledkezzünk meg *Garai Györgyről* sem, hitközségünk nyomdászáról, aki a gyászszertartás meghívóit készítette.

Mindent egybevetve Békéscsabán méltó megemlékezés zajlott. Ha mindehhez hozzávesszük a holokauszt-emlékévé helyi nyitórendezvényt, mely az ifjúságot is megmozgatta az *Andrássy Gyula* Gimnáziumban még kora tavasszal, elmondható, hogy a városnak nincs mit szégyellnie a 70. évfordulón – habár tanulni- és emlékeznivalója még jócskán lenne az egykor virágzó, több mint háromszáz lelket számláló helyi zsidó közösség múltjáról és tragikus veszteségeiről.

Engel Ferenc

Herczog László slajsimjára

A Pereken azt tanuljuk: rabbi Jöhúdó ben Témó ajmér, hevé az kánomé, vókál káneser, roc kácví, vögibajr koári, láaszajsz rócajn ovichó sebásomóim. Vagyis rabbi Jöhúdó ben Témó mondja, légy erős, mint a párduc és könnyű, mint a sas, gyors, mint a szarvas és bátor, mint az oroszlan, hogy megtedd mennyei atyád akaratát. (Ötödik Perék, XXIII. misna.)

Ezt a misnát idézi a Kicur Sulchán Áruch is, az első fejezet III. bekezdésében. Mi mindkét helyről tanultuk ezt Herczog Lászlótól, aki a Pereket is szerette idézni, és a Kicurt is tanította nap mint nap, a Dessewffy utcai templomban mincha és máárv között. Úgy érzem, hogy ő maga is ezen misna szerint élt.

Előimádkozó, tóraolvasó, tanító, majl, hitközségi főtitkár, majd elnök.

Történelmi nagyságú személy volt. A holokauszt után született magyar zsidó generáció egyetlen pozitív hozzáállású, jövőt építő ortodox vezetője. Magyar zsidó, hiszen születésétől haláláig a Magyarországon élő zsidóság tagja, élete nagy részében az itteni zsidó hagyomány fenntartója volt. Sőt, míg mások csak a múlt fenntartására, főleg temetőgondozásra összpontosítottak, ő a fejlesztésre, a jövő építésére is gondolt. Ezt tanúsítja sok más példa között a Dessewffy utcai templom renoválása, a Wesselényi Utcai Alapítványi Iskola létrehozása, a Cheszed LeAvrohom talmud-tóra fenntartása.

Habár tudta, hogy lehetetlen pótolni az ortodox közösség elpusztított tagjait és intézményeit, mégis meg volt győződve arról, hogy tovább kell vinni a hagyományokat. Érezte, hogy ő az összekötő láncszem a régi legendás ortodox rabbik, saját generációjának fiataljai és azok gyerekei között. Az autentikus magyarországi ortodox zsidó hagyomány egyik utolsó élő gyakorkörjára volt. Szüleimtől tudom, hogy apukája sokat tanult vele. Még az udvarra sem engedte ki, hogy a többi gyerekkel játsszon, halála előtt át akart neki mindent adni, meg akart neki mindent tanítani.

Bizony nem könnyű feladat régi hagyományokat átadni és azokat erős helyi támogatás nélkül továbbvinni oly gyorsan modernizálódó és változó világunkban. Ő azonban megküzdött a lehetetlennel. Nagyon vigyázott, hogy a hagyományokat autentikusan adja át, ugyanakkor élvezetesen, a fiatalok nyelvén. Amikor a 80-as, 90-es években a Cheszed LeAvrohom talmud-tórájában tanított és azt vezette, mindig gondoskodott arról, hogy az ifjúság jól érezze magát tanulás előtt, után – és persze közben. A Cheszed LeAvrohom Izraelbe szervezett útja és a balatonfüredi hitközségi üdülőbeli közös éneklések mindnyájunknak örök élmények, szép emlékek maradnak.

Nem véletlen, hogy tragikus halálának híre percek alatt elterjedt a világ minden részében, hiszen szinte mindenkiért tett valamit, akit csak ismert. Élete abból állt, hogy másoknak segített: az újszülöttektől (brisz, anyakönyvvezetés) a kortársakon és fiatalokon keresztül – akiket igyekezett bevonni az ortodox életbe (talmud-tóra, Dessewffy utcai sul, Bné Akiva, izraeli Cheszed LeAvrohom-tábor, Wesselényi utcai iskola) – a legidősebbekig (idősek otthona, kórházi ellátás, temetés). Szüleimnek jó barátja, nekem tanítóm volt. Csáládlilag sok sábesz délutánt töltöttünk együtt. Ő tanított a bár micvómra, és gimnazistaként is jártam hozzá tanulni, Péter Lacival és Somlai Tomival. Még akinek nem adott semmi személyeset, annak is emelte a sábeszok és ünnepek hangulatát szívből jövő gyönyörű imájával mint előimádkozó, a közösség szószólója. A hétköznapi imádkozásokon való állandó jelenlétével a zsidó élet stabilitását nyújtotta.

Orvosnak készült, de vallásossága miatt nem vették fel az egyetemre. Orvosi ambícióit azonban szintén a zsidóság javára fordította, amikor Közép-Európa egyetlen majljként tevékenykedett.

Habár világnézetében és életvitelében ortodox volt, képes volt a más világnézetűekkel való együttműködésre. Ezt tanúsítja a Schöner Alfréd neológ rabbival közösen szervezett tóraolvasó tanfolyam, amelynek végzettjei hosszú évekig kielégítették a budapesti zsinagógák szükségleteit. De emléthetjük együttműködését az izraeli Bné Akiva ifjúsági mozgalommal, az amerikai szatmári chászid közösséggel, vagy a kanadai Reichman családdal. Nagyon fájt neki, amikor Magyarországra szakadt külföldi küldöttek (misszionáriusok?) lekicsinyelték és semmibe vették évtizedes lelkes fáradozását, miközben ők maguk is élvezték munkája gyümölcsét. Tették mindezt úgy, hogy a készbe beleülve használták az általa fenntartott intézményeket. Mi, akik élő tanúi vagyunk fáradozásának és jelentős munkájának, tudjuk, hogy sokat köszönhetünk neki: mert ő kikereste, kijárta, elintézte és megszervezte. Mindezt azért, hogy a zsidó vallási élet ugyanúgy menjen tovább, minden ortodox intézmény ugyanolyan gördülékenyen működjön, mint régen, amikor résztvevőként és szolgáltatóként még sokan voltak jelen ezen közösségben.

Mivel személyesen sajnos már nem tehetem meg, így ezúton szeretném magam és testvérem nevében megköszönni odaadó és lelkes munkáját, mindazt, amit értünk, a fiatalabb generációért tett.

Áldott és inspiráló legyen emléke!

Jöhi zichro boruch!

***

A fenti megemlékezés a Herczog László elhunytá utáni 30. nap (slajsim) alkalmából Brooklynban rendezett összejövetelen (szijum) hangzott el.

Kerekes Gábor

MEGHÍVÓ

2014. szeptember 21-én, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor

a Rákoskeresztúri temetőnkben (Budapest X., Kozma u. 6.)

a mártíremlékműnél,

utána az ismeretlen munkaszolgálatos emlékművénél

gyászmemorialis emlékezést

tartunk mártírhalált halt

drága hittestvéreink emlékére.

Az emlékezőbeszéd **Totha Péter Joél** rabbi tartja.

A kántori funkciót **Tóth Emil** főkántor látja el.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk hittestvéreinket, és megjelenésükre számítunk.

Budapesti Zsidó Hitközség

Chevra Osztyála

TGM nem fér a bőrébe

TGM úgy látszik, olvashatta a két héttel ezelőtti Új Keletben megjelent cikkem, melyet érdemtelen személyének szenteltem. Ez arra bősztette fel, hogy egy újabb Izrael-ellenes ki-rohanást jelentessen meg „Izrael és Mi” címmel a HVG-ben. Nem elég világos már a cikk címe sem. Ki is az, hogy mi? Minek a fejedelmi töb-bes szám? Lehet, hogy ő, a felesége és a gyerekei? Vagy talán a magukat jó szocialistának nevező, terrort tá-mogató antihumanisták, akik köny-nyen meglehet, hasonló antiizraeli és antiszemita húrokat pengetnek, de nem feltételezem, hogy engedély-üket beszerezte, hogy feljogosítva érezze magát a nevükben írogatni. A „mi” tehát, minden pretenciója elle-nére, TGM szólóban, és csak saját nevében beszélhet. Alcímek azt írja, „Nem tehetünk mást, mint hogy a legszigorúbban elítéljük ezt a polití-kát”. Már megint ez a hóbortos feje-delmi többség! Mit gondol, ki maga? Bizonyára téved.

Igen dramatikus Radnóti Miklós tragikus sorsának felemlítése, de nem tartozik a tárgyhoz. A szeren-csétlen sorsú Radnóti is csak akkor fogta fel véglegesen, hogy zsidó, mikor fejbe lőtték. Maga, TGM, két-ségtelen zsidó mivoltát szeretné elfe-jejtetni, és ha emlékezőtehetsége esetleg kihagy, elég, ha megkérdézi a magyar Jobbikot, akikkel oly cso-dálatosan tud kooperálni Izrael gyű-löletében és az antiszemizmusban. Maga semmi kivételmentés nem talál abban, hogy a náci-nyilas-fasiszta jobb és maga, TGM, a nagy huma-nista-szocialista filozófus lelkesen kooperálnak Izrael és a zsidóság el-len? Nincs hányingere, ha erre gon-dol? Hogy egyeztetni ezt össze? Ezt magyarázza meg, és ne Radnótról filozofáljon.

Noha bizonyára mint jó szocialista tagadja antiszemita mivoltát, arra ne alapozzon, hogy egy zsidó nem lehet antiszemita. Sajnos nincs egyedül. A két fogalom, az Izrael-ellenesség és az antiszemizmus elválaszthatatlan. Lásd az európai Izrael-ellenes tüntetők horogkereszteket rajzolnak, antiszemita szlogeneket kiabálnak, zsi-dó templomokat és zsidókat támad-nak meg. Maga, TGM, ezekkel pen-dül egy híron? Mi, izraeliek, nem vagyunk öngyilkos típusok, mi ol-vastuk a Hamasz Chartát, és elhiszük a bennfoglaltak azon részét, hogy Hamasz jó szomszédaink ki akarnak irtani bennünket. Ha ve-te volna a fáradságot, hogy elolvassa azt a pár oldalt, lehet, hogy más len-ne a véleménye. Lehet, noha a mai állítólagos szocialista széplelkes nemcsak a Hamasz, de mindenféle terror lelkes és odaadó támogatói. Ezt is nehéz megérteni.

TGM, amikor azon a szörnyűsé-gen gondolkodik, bölcsesség és töp-reng, melyet Izrael állam elkövet a Gázai övezetben, és némi indokolt aggodalommal tekint az antiszemi-tizmus esetleges „serkentésére”, ezt mint zsidó teszi vagy mint baloldali szocialista? Nincs mit aggódnia, amíg ilyen zsidók vannak, mint ma-ga, addig mindig lesz ok antiszemi-tizmusra. Csak nem akarja azt mon-dani, hogy Izrael az antiszemizmus oka? Doktor úr, maga jól tudja, hogy az antiszemizmus kétezer éves, és a következők, Izrael, csupán 66! Kétezer évig megszokták, hogy a zsidókat ellenállás nélkül, szabadon lehet gyilkolni és kifosztani. Beval-lom, rossz szokás, és nem gondolja, hogy elérkezett az ideje a mai mo-dern világban leszokni róla?

Míg a „Suttyomban” című cikké-ben Izrael katonai államnak határoz-ta meg, oly módon, hogy hamisan egy izraeli történész kijelentését át-értelmezte, ezúttal egy komoly lé-péssel haladott előre, és a saját „véle-ményüket” mondja: „Izrael állam be-felé, az ott többségi zsidó etnikum (de nem az arab kisebbség) vonatko-zásában »demokratikusnak« tekin-tett rezsimet működtet, amely feltűnően emlékeztet a két világhá-

ború között európai országokéra. Katonai kaszt irányítja (gondoljunk olyan vezetőkre a múltból, mint Hin-denburg, Horthy, Pilsudszky, Fran-co, Pétain, Antonescu), politikájának középpontjában az ismert hármasság, a nacionalizmus, államvallás, militarizmus áll.” Nekem úgy tűnik, a csavarok fordítva működnek a lo-gikájában. Legyen olyan jó hozzá-m, árulja el, ki is az izraeli Horthy-, Antonescu- stb. ekvivalens?

Egy kis statisztika: Izrael 66 évé-ben 12 személy 34 terminusban szol-gált mint miniszterelnök, átlag 5,5 év személyenként, 2 év terminuson-ként, nem tipikus katonai diktatúra, inkább a demokrácia tipikus betegsége utal. Meg tudná mondani, ki volt Izrael katonai diktátora vagy a katonai kaszt feje? A hadügyminisz-teri székből tizenhatan ültek, ebből heten civilek, egy nő. Ezen adatok éles ellentétben vannak a teljesen alaptalan és kategorikus katonai dik-tatúra megállapításával.

Helyes, Izraelben az államvallás zsidó, de minden más vallás egyenlő jogokat élvez. Itt nem kell a keresz-tényeknek aggódnia muszlim terroris-táktól, mint a jazidoknak Irakban, a bahájkoknak, az ahmedijánoknak vagy a szunnitáknak a síitáktól tartani, vice versa, itt nem gyilkolják egy-mást mindaddig, míg a zsidó állam-ban élnek. Ami a militarizmust illeti, nézzen a térképre, az esetleges kom-mentárt magára hagyom.

Ezek az elkopott, divatjamúlt kife-jezések, mint militarizmus, imperia-lizmus, kolonizáció, kiradírozhatatlanul befixálódtak magánál még lel-kes kommunista korában, és észre sem vette, hogy már nem aktuálisak. Helyette újabb mumus van, a pánisz-lám fanatikus vallásos dzsihádnak, mely alig másfél ezer éve változó inten-zitással eredménytelenül küzd, de szüntelenül gyilkol, mely tömegsze-rencsértelenség a mai modern és kultu-rált széplelkes-demokrata-szocialista-anarchista-szindikalista-multikultu-ralista stb. zavartagyuáknál forradal-moként van elkönyvelve, és ami még érthetlenebb, meg is akarják magyarázni mint „haladást” az em-beriség történelmében.

Az 1948-ban újraalapított Izrael négy háborút (1948, 1956, 1967, 1973) és hat konfliktust volt kényte-len végigharcolni (három Gáza hamaszaival, véletlen?) 66 éves fennállása alatt, nem azért, mert nagyon harciasak vagyunk, szimplán csak azért, mert ki akartak irtani bennünket. Ez nem duma, ne legyen ko-nok, olvassa el a Hamasz Chartát. Higgye el, hogy szeretnénk békében élni, csak hagyjanak.

Apropó, megemlíteném, hogy Gá-zából 2005-ben egyoldalúan (feltétel nélkül) kivonultunk, és a maga által tisztelt és csodálatra méltó palesztin „demokrácia” vette át a hatalmat, mindaddig, míg 2007-ben a demok-rata Hamasz meg nem unta a demok-rata Fatahot (maga tudja a különbsé-get a kettő között? Én nem), legyil-kolt mintegy hétszázat szeretett pa-lesztin testvéreiből, ahol nem volt elég golyó, ott kidobták őket az abla-con, spórolási szempontból. Majd-nem elfelejtettem, mintegy száznak tiszta humanitásból csak a térdébe lőttek, hadd legyenek invalidok egész életre, ortoped orvosi rehabili-tációs kezelésüket Izraelben kapták a zsidóktól. Hogy ki fizetett? Komplí-kált. Nem ők, egyrészt a Simon Peresz Alapítvány. Jó volna, ha tan-ulmányoznánk kissé a Közel-Keletet és a szeretett és maga által elnyo-mottnak konstátált palesztinjai lélek-tánát filozófiai szempontból. Saját fajtájáét, a zsidókat már ismeri, leg-alábbis azt hiszi.

Ami a háború, mint minden háború, gyerekáldozatait illeti, a helyzet szor-morú, de a maga által feltételezett iz-raeli kegyetlenségnek alapja nincs. Ne említsem a holokausztot, de em-lékszik még Coventryre és Drezdára? Richard Kemp angol generális az ENSZ fórumán az izraeli hadsereget

vizsgálván az előző gázai konfliktus alkalmából, a világ minden idők leg-erkölcsösebb hadseregének konstátál-ta, mely minden lehető elkövet a ci-vil lakosság megkímélésére. Véletle-nül hallott erről a Kempről? Nem zsi-dó. Ha nem tudná, a hadseregünk tá-madás előtt röpcédulák tízezreit szór-ja le, felkérve a civil lakosságot a tá-vozásra. Nem kell nagy stratégiának lennie, hogy megértse, ez egyrészt al-kalmat ad a terroristák menekülésére, másrészt katonáinkat is veszélyezteti, és a támadáshoz szükséges meglepe-tés-elemet feladja. A Hamasz nem-igen lelkesedik a humanitásért, és erőszakkal megakadályozza a civilek távozását, akiknek inkább „védőfal” szerepet akar terroristái fedezésére, ismervén az izraeli katonák embersé-gét. Tipikus muszlim harci módszer, legutoljára Dzsingisz kán használatá-ban. Hallott arról a Hamaszdege-neráltról, aki minden gázai gyerekek kezigránátot akart a kezébe adni, hogy avval rohanjanak az izraeli ka-tonák közé mint öngyilkos „szentek”? Saját maga nem szándékozott részt venni az akcióban.

Mint bizonyára olvasta, esetleg a tévében láthatta, a Hamasz harcosai rakétáikat (tízszáz hét év alatt) pol-gári lakott területről, magánházak-ból, iskolákból, mecsetekből, UNWRA-épületekből lövik ki. Igazi hősiesség, ugye? Az is kiderült, hogy a Hamasz a rakétáit a „semleges” UNWRA iskoláiban tárolta.

Nem gondolja, hogy azon állítása, miszerint az izraeli hadsereg halom-ra öli a polgári lakosságot, szemén-szedet hazugság és alaptalan, alpa-rágalom? Ne nézze az izraeli „impe-rialista” hadsereg parancsnokságát idiotáknak és gyerekgyilkosoknak. Azok nagyon jól tudják, hogy hábo-rút csakis az ellenfél, ez esetben a Hamasz-terroristák legyőzésével, és nem ártatlan gyerekek elpusztításá-val lehet megnyerni.

Honnan vette azon információit, hogy Izrael az araboknál ezerszer ha-talmasabb és gazdagabb? Maga is abba az antiszemita általánosításba esik, hogy a zsidóknak mindig sok a pénzük. Hogy áll maga az anyagiak-kal? Evvel próbál lelkiismerete ma-radékain felülkerekedni?

Tudja, mi pénzeket kaptak a gáza-iak, amit nem a lakosság jólétére for-dítottak, hanem ellopták? A vezetők meggazdagodtak, milliomosok let-tek, látta már a gázai gazdagok ne-gyedét képeken? Rakétákat gyártot-tak és alagutakat építettek (melyek-hez a cementet a naiv zsidók szállí-tották, hogy kvázi segítsenek megol-dani a szegény palesztin lakosság la-kásproblémáit). Az alagutakat a pa-lesztinok terrortámadás céljaira és a Hamasz-vezetőség testi épségének biztosítására tartják fenn, a kiválasz-tottak már egy hónapja ki sem búj-tak a bunkerekből. Házépítésre, pláne óvóhelyek építésére a plebejusok és gyerekek számára, természetesen senki sem gondolt komolyan. Tudja, hogy a jelenlegi konfliktus alatt, ha-sonlóképpen a múltban, a Gázai öve-zet villanyt, vizet és több mint száz teherautónyi élelmiszert kapott a zsi-dó ellenféltől? Hiába is keres a kom-munizmus, a forradalmak és a hadi-történelem múltjában hasonló huma-nitárius példát, úgysem talál.

Valójában csodálatos, hogy maga mennyire szereti az ártatlan palesztin gyerekeket és nagyon sajnálja szüle-iket, csupa szív ember maga. Nehéz megállapítanom, hogy maga valójá-ban a palesztin gyerekeket szereti-e, vagy a zsidókat gyűlöli sokkal job-ban? Felhívom figyelmét arra, hogy a jelenlegi konfliktus egyik indító-oka az volt, hogy a Hamasz martaló-cai elraboltak három izraeli gyere-ket, és brutálisan legyilkolták őket. Ezeket a gyerekeket is reszesíti túl-áradó szeretetben és szüleiket saj-nálja gyászukban? Esetleg a Fogel családot, amelyet szimplán álmuk-ban lemészároltak? Nem beszéllek a szülőkről, de a három gyerekről, a legkisebb 3 (három) hónapos volt.

Vagy ezek a gyerekek valami má-sok, mondjuk izraeliek, zsidók? Em-lítsem azt a háromszáz nigériai kis-lányt, akiket a Boko Haram muszlim terroristái raboltak el? Mit csináltak a világ nagy szocialista humanistái? Még cikkeket sem írtak! Feltétele-zem, noha nincs rá bizonyítékom, hogy maga minden gyereket hason-lóan szeret. Ezek szerint, legalábbis az utolsó három évben, igen keveset aludt a Szíriában történtek követke-zésében, ahol nem kevesebb mint 170 ezer áldozat volt az említett idő alatt (de hozzáadhatja pluszként Algériát, Líbiát, Egyiptomot, Irakot, Afga-nisztánt, Iránt stb.), akiknek közel a fele gyerekek, nem kevés palesztin gyerek, mert a szír hadsereg nem szeret senkit, de főleg nem az ön ál-tal favorizált palesztinokat. Vagy bi-zonyára tudja, mi vár Irakban a ke-resztény (jazid) gyerekekre, vagy akár a síitákra. Talán elborzadt a há-roméves jazid kislány keresztre fe-szítése láttán? Bizonyára több cikket is írt a HVG-ben, méltón egy huma-nista demokratához? Nyavalyát. Ma-gát beteges antiszemizmus, mely-nek oka zsidó eredetből származó lelki zavarai, melyeken nem sikerült előrehaladott kora ellenére felülkere-kednie, és az abból fakadó kényszer-képzete (obszesszív-kompulzív re-akció) csak Izrael irányába tereli.

Mi a viszonyulása TGM-nek azon izraeli gyerekekhez, akiket a musz-lim terrorista önbombatók és egyéb gyilkosok lemészároltak, vagy akik a gázai határ közelében születtek és él-nek, és állandóan rakéták fenyegetik életüket? Tudja, hogy a riasztás pil-lanatától nem több mint tizenöt má-sodperc alatt óvóhelyen kell lenniük, hogy életben maradjanak? Ezekért a gyerekekért is aggódik? Ne legyen kétszínű, magának is vannak gyer-mekei, beleegyezne, hogy azok ha-sonlóan, állandó életveszélyben élje-nek? Maga nem harcolna, csak álla-ndóan dumálna? Maga igen sallango-san intézi el a Hamasz, mikor politi-kaileg ellenszenvesnek és stratégiai-lag tehetségtelennek titulálja. Való-jában megátalkodott terroristák tízezeiről van szó. Befejezéséppen idézem egyik vezetőjük, Musir al-Maszi szavait, melyeket minap a je-lenlegi fegyverszünetek kapcsán mondott: „Legyen teljesen világos, hogy a Hamasznak nem szándéka Iz-raellel békét kötni bármely formában is. A fegyverszünet lehetővé teszi számunkra, hogy felkészüljünk arra a következő küzdelemre, melyben elpusztítjuk Izraelt.” Mi a véleménye ezen félreérthetetlen kijelentésről egy fejedelmi többsében írogató hu-manista demokratának, pláne, ha baloldali humanista-szocialista? Ne haragudjon, ha emlékezetem nem csal, nemrégem még anarcho-szindikalista is volt? Ez mind ugyan-az? Humanizmus semmi esetre sem.

Dr. Kende György
(Új Kelet)

MTI

Megölünk benneteket! Zsidó gyerekeket fenyegettek meg Sydneyben

Több tucat zsidó kisgyerekeknek okoztak lelki traumát egy tinédzser-banda tagjai, akik a Gázai övezetben végrehajtott izraeli hadművelet miat-ti felháborodásukban megrohantak egy sydneyi iskolabuszt, fagyjűlő jelszavakat és életveszélyes fenyege-téseket zúdítva a benne utazókra.

Az új-dél-walesi rendőrség öt fia-talkorút állított elő az antiszemita in-cidens miatt, kihallgatásuk után vád-emelés nélkül szülői felügyelet alá helyezte őket a további vizsgálat le-zárulásáig.

A buszra, amely mintegy harminc, 5 és 12 év közötti gyereket szállított három zsidó iskolából, nyolc, 15 és 17 év közötti fiú nyomult fel az egyik megállóban, Sydney jómódú keleti elővárosában, Randwickben. Jackie Blackburn, akinek három lá-nya utazott az iskolabuszon, a Nine Network televíziósnak elmondta, hogy 12 éves, legnagyobb lánya tele-fonált neki, segítségért könyörgve. Kisvártatva a lány barátja is felhívta őt a buszról.

„Azzal fenyegetnek bennünket, hogy elvágják a torkunkat. Azt skan-dálják, hogy Palesztina, és azt üvöl-tözik, hogy a palesztinok meg kell öl-jék a zsidókat, meg hogy Heil Hit-ler!” – idézte fel szavait Blackburn, aki egyben élesen bírálta a busz-sofört, amiért semmit sem tett, hogy megfékezze a támadókat.

Egy másik anya, Isabelle Stanton, akinek két lánya volt az iskolabu-szon, azt mondta a Daily Telegraph című lapnak, hogy a fiatalok azt üvöltötték: „Meg fogunk ölni benne-tek!” meg azt, hogy „Szabad Pa-lesztinát!”

„A gyerekek tudnak róla, hogy mi zajlik a Közel-Keleten, de azt a konfliktust nem szabadna ide importálni” – sérelmezte Stanton, hozzátéve, hogy az incidens miatt most nagyon fenyegetettnek érzik magukat.

Victor Dominello, Új-Dél-Wales (ausztrál szövetségi állam) helyi kö-zösségeért felelős minisztere szin-tén élesen elítélte a támadást, meg-bocsáthatatlannak nevezve „minden fajji vagy vallási alapú nyilvános sér-tegetést és megfélemlítést”.

A július elején indított gázai öve-zeti hadművelet miatt Európa szá-mos országában voltak Izrael-ellenes tüntetések, és megszapordtak az an-tiszemita incidensek. Az aggasztó je-lenségek miatt Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár is nyilatkozatban hangsú-lyozta, hogy a gázai konfliktusnak nem szabadna ürügyként szolgálnia az antiszemizmus növekedéséhez.

MTI

Robbanószeres lövedéket operáltak ki egy izraeli katona testéből

Különleges robbanóanyaggal töltött lövedéket operáltak ki egy izraeli kato-nából – jelentette a Jediót Ahronót című izraeli újság.

A Gázai övezet ellen indított, Erős Szikla fedőnevű hadműveletben megse-besült izraeli katonatiszthen különleges műtétet hajtottak végre az izraeli Siba kórházban, amelyen jelen voltak a hadsereg szakértői is, hogy a műtét közben vagy kioperálása után hatástalanítsák a testébe fűródott lövedéket.

A szárazföldi offenzíva első napjaiban megsebesült és helikopteren kórház-ba szállított katonában a röntgen egy szokatlanul nagy lövedéket mutatott ki, amelyről a hadsereg tűzszerészei megállapították, hogy orosz gyártmányú mesterlövészfegyverhez használatos.

Az orvosok eredetileg azt tervezték, hogy nem műtik ki az idegpályák szomszédságába fűródött lövedéket, mert az idegek megsértése esetén a mű-tét több kárt okozhat, mintha nem vennék ki a lövedéket, de annak külön-leges volta miatt mégis az operáció mellett döntöttek. A fegyverszakértők szer-int a lövedék bármikor felrobbanhatott volna a sebesültben.

Az orvosok különleges védőszemüveggel operáltak, és még a páncélsisak felvétele is szóba került a műtéthez, noha ezt később elvetették. A lövedék felrobbanásától tartva, a sebészek nem használtak elektródot, csak mechanikus eszközöket. A műtét sikerült, a lövedéket úgy távolították el, hogy nem sértették meg a körülötte lévő idegeket, majd a kioperált lövedéket hatástala-nításra azonnal átadták a hadsereg két jelen lévő tűzszerészeinek.

MTI

Aggasztó az antiszemitizmus, de nem kell összepakolni

Az antiszemiták nem szeretik, ha a zsidó állam és a zsidók megvédik magukat és harcolnak, állítja Raphael Vago (68 éves), a Tel-avivi Egyetem oktatója, aki szerint aggasztó az európai, így a magyarországi zsidóellenesség, de nincs ok a pánikkeltésre.

– A gázai konfliktus alaposan felkorbácsolta az indulatokat és az antiszemitizmust a világban, így Európában is. Izrael már korábban is sokat háborúzott. Lehetett erre számítani?

Sajnos igen. A kutatások alátámasztják, hogy ilyen esetben antiszemita reakcióra kerül sor, összekapcsolják a zsidóellenességet a közel-keleti fejle-

védeje a diaszpóra zsidóságát? Mondjuk Belgiumban, ahol az orvos eltanácsolta a 90 éves zsidó asszonyt, mondván: menjen Gázába, ott majd elmúlnak a fájdalmai...

– Elsősorban is az adott államnak, persze. Izrael ebbe nem avatkozhat be. Ugyanakkor azt látjuk, egyes országokban a zsidó közösségeknek önvédelembe kell szerveződniük, ha nem is milíciába. Tudatosul bennük, hogy más nem védi meg őket. Más kérdés, Izrael mennyire segíti őket e törekvésükben.

– Franciaországban nagy vihart kavart a Zsidó Védelmi Liga betiltásának kérdése.

Raphael Vago

ményekkel, az Izrael és a palesztinok közötti összecsapásokkal. A burkolt és a nyílt antiszemitizmus ilyenkor egyaránt legitimációra tör, arra hivatkozva, hogy Izrael, vagyis a zsidók, „népirtást követnek el”. Az antiszemiták nem szeretik, ha a zsidó állam és a zsidók megvédik magukat és harcolnak. Ez nem is illik a sztereotip elképzeléseikbe. Nálunk, a Tel-avivi Egyetemen is készült kutatás, amely szerint tavaly, amikor kevesebb incidensre került sor Izrael és a palesztinok között, az antiszemitizmus mértéke is alacsonyabbnak bizonyult a világ különböző részein egyaránt.

– Azt szokták mondani érvként, hogy Izrael bírálata nem azonos a zsidóellenességgel...

– Izraeliként magam is azt mondom, lehet bírálni Izrael politikáját. Tényleg súlyos képeket láttunk Gázából. De a világban szervezett tüntetéseken nemcsak Izraelt „vették elő”, hanem a zsidókat is, népi társaság, holokausztal vádolva őket. A cionizmus és a náciizmus közé egyenlőséget tettek. Nem pusztán Izrael kormánya, hanem a zsidóság bírálatairól van szó. Főleg, de nem kizárólag Nyugaton, Belgiumban, Franciaországban, Londonban zsidó célpontokat, kóser éttermet, illetve zsidó embereket, rabbit támadtak meg. A zsidóságot Izrael képviselőjének tekintik. Láthatunk ebben antiszemita irányvonulat is.

– Izrael egyik alapvetése, hogy erős ország. A szétszórtaságban, a diaszpórában élő zsidóság hozzá képest védtelen. Mit lehet ez ellen tenni? Izraelnek kellene jobban visszafognia magát, tekintettel lennie a diaszpórában élők kiszolgáltatottságára?

Éppen Budapesten, egy konferencián beszéltem erről, a Balassi Intézetben. Arról, hogy Izrael mennyiben felelős a világ zsidóságáért. Arról, hogy a diaszpórában élő zsidóság is elvárja, Izrael nyújtson számára valamiféle védelmet. Nemcsak fizikailag, hanem morálisan is. Ez összetett kérdés. Izrael egyfelől a zsidóság kollektív védelmezőjének tekinti magát, és így is tekintenek rá. Sokan ugyanakkor a diaszpórában nem akarják megfizetni az izraeli–arab konfliktus árát.

– De kinek a feladata, hogy meg-

– Más kérdés, hogy álljon-e egy zsidó fiatal egy zsidó intézmény előtt, és telefonáljon nyomban, ha valami baj van, és más a szélsőséges csoportosulások szervezése. A „zsidó gárda” típusú elemeket természetesen az adott államnak joga van betiltani. Szerintem a legtöbb izraeli is egyetért ezzel. Semmi szükség nincsen rá, hogy zsidó banditák kezdjenek muzulmán banditákkal verekedni a francia városokban. Nyugat-Európában, a szélsőséges muzulmánok között, akik a bevándorlók második nemzedékét alkotják, sajnos nagyon vad antiszemitizmust és Izrael-ellenességet tapasztalni. Sokszor verekedésbe, fizikai támadásokba torkolló tüntetésekre kerül sor. Ilyenkor a helyi zsidóságnak valamilyen formában meg kell védenie magát.

– Natan Sharansky ismert exszovjet másként gondolkodó, a Szochnut (Zsidó Ügynökség Izraelért) elnöke a The Jewish Chronicle hasábjain „az európai zsidó történelem végének kezdetéről” tesz említést. Egyetért azzal, hogy az európai antiszemitizmus, ha akaratán kívül is, a cionizmus céljait szolgálja? Vagyis azt, hogy a zsidóság a biztonságosabb Izraelbe kívánkozzon?

– Akaratlanul igen. A cionizmus történelmileg arra épül, hogy az európai emancipáció nem sikerült. A budapesti születésű Herzl Tivadar és mások is ezt vallották. A cionizmus ethosza szerint természetes, hogy Izrael azt szeretné: minél több zsidó éljen Izraelben. Az, hogy létezik antiszemitizmus, és a társadalmak nem fogadták be a zsidókat, elősegíti az érteket, hogy a zsidók a saját országukban keressék a boldogulásukat. Tény, hogy az utóbbi hónapokban Franciaországból, Ukrajnából és más országokból is több zsidó jött Izraelbe. Nem érzik már jól magukat, a franciáknál például aggasztja őket, hogy a szélsőséges fundamentalista csoportok viselkednek velük szemben. Más kérdés, hogy a világ zsidósága általában mennyire érzi veszélyeztetettnek magát, és mennyire lehet új exodusra számítani. Személy szerint én nem számítok nagy exodusra.

– Egyetért a sommás kijelentéssel,

hogy végső soron a zsidóság emancipációja nem sikerült Európában?

– Ennek legdurvább igazolása a második világháború, a holokauszt. Nemcsak a németek, mások is aktívan közreműködtek a zsidók megsemmisítésében. Ebből a szempontból nézve az emancipáció valóban nem sikerült. Másfelől világosan kell látni, hogy különböző országokban, így Magyarországon is, erős zsidó kultúra van, zsidó szervezetek működnek, a nem zsidó lakosság jó része magával együvé valónak tekinti a zsidó honfitársakat. Ez Franciaországban, Amerikában, Kanadában is így van. Az amerikai Newsweek mégis arról ír a címlapján: az európai zsidók elhagyják Európát. Aki átélte a huszadik század nagy részét, az tudja, hová fajulhatnak a dolgok.

– Különbőség van mondjuk Belgium és Magyarország között, nálunk nagyon kevés a muzulmán bevándorló. Ilyenkor a régi típusú antiszemitizmust, „aktiválják” Izraellel szemben?

– Így van, a posztkommunista országokban a hagyományos antiszemitizmus folytatásáról van szó, nemcsak Magyarországon, hanem Romániában vagy Lengyelországban is. Most felkarolták a palesztin vagy iráni „ügyet” is. Magyarországon az érpatiki eset nagyon nyugtalanító, az izraeli miniszterelnök és a volt államfő szimbolikus kivégzésével. Talán az érpatiki polgármester azt sem tudta, hogy Simon Peresz már három hete nem államfő.

– Lehet, hogy az utódát, Rivlint formázó bábu még nem készült el... Mit lehet tenni a magyarországi antiszemitizmussal szemben? A Jobbik parlamenti párt, a közösségi médiában terjed az antiszemitizmus.

– A holokauszt hetvenedik évfordulója rávilágított, hogy mennyire bonyolult a helyzet Magyarországon. Főleg a kormánynak, de a civil társadalomnak is többet kellene tennie az antiszemitizmussal, a szélsőségekkel szemben. Sokszor látogatok Magyarországra. Nekünk, izraelieknek fájnak ezek a dolgok, és aggasztónak találjuk a holokauszt vagy a Horthy-korszak relativizálását. Meg kell ugyanakkor jegyeznem, Izraelben számos magyar vonatkozású megemlékezést tartottak az évforduló alkalmából. Ezeket Nagy Andor tel-avivi nagykövete részt vett, beszédét nagyon jól fogadták.

– Ha önnek Magyarországon élne rokona, mit tanácsolna neki? Maradjon a hazájában, vagy keressen inkább magának másik országot?

– Talán inkább azt mondanám neki, hogy maradjon, nem kell összepakolnia, de figyelje aggodalommal a fejleményeket. Össze kell fogniuk azoknak a társadalmi csoportoknak, de a médiának, a hatóságoknak is, amelyek nem törődnek bele a jelenlegi tendenciába. Erősebben fel kell lépni a jogállamiság eszközeivel.

– Egyetért azzal, hogy az antiszemiták stratégiai célja, hogy „betereljék” a zsidókat Izraelbe, majd azt próbálják valahogy elpusztítani?

– Az mindenesetre közös céljuk, hogy Izrael államtól megtagadják, megvonják a létezés jogát. Érdekes, amikor arról van szó, hogy Szíriában megint megölték 1500 embert, összesen már 160 ezer főt, akkor sokkal kevésbé hallom a jogvédőket, akik a gázai háború miatt folyamatosan halatják a hangjukat. Irak és Afganisztán kapcsán sem annyira aktívak. Újra a 20. század leckéit látjuk magunk előtt.

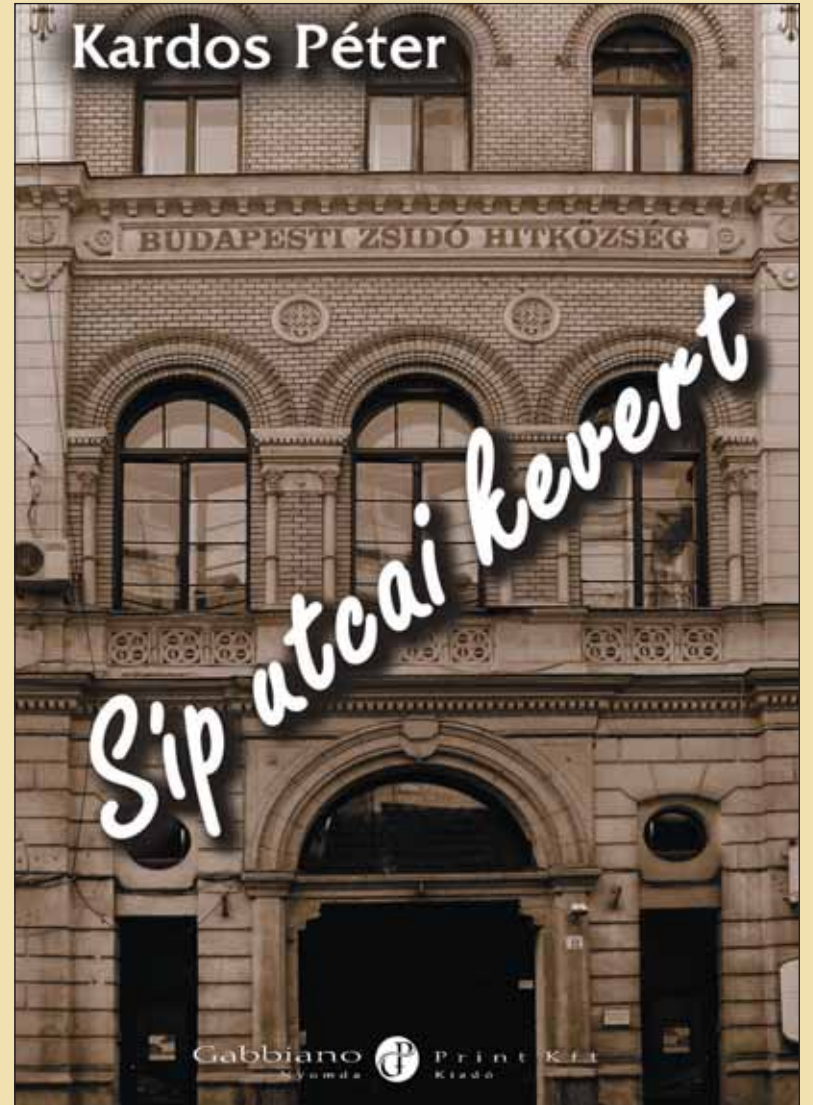
– Mi a véleménye a szélsőséges izraeli megnyilvánulásokról? Például a Beitar Jeruzsálem futballklub ultráról, akik azon örvendeztek: „Gáza temető”, „nincsenek már iskolák, nincsenek már gyerekek”?

– Az, hogy ez borzasztó. Sajnos erősödtek nálunk is a szélsőségesek, de az izraeli társadalom legnagyobb része elutasítja őket. Minden eszközzel fel kell lépni velük szemben.

Népszabadság / Szócs László

Meghívó könyvbemutatóra

Kardos Péter

Kardos Péter főrabbi és a Gabbiano Print Kiadó ezúton hívja meg könyvbemutatóra a kedves Olvasót 2014. szeptember 9-én, kedden, délután 4 órára a Hitközség Dísztermébe (1075 Bp., Síp u. 12. II. em.).

Téma: Síp utcai kevert

Aki megnyitja:

Heisler András,

a Mázsihisz elnöke.

Aki kérdez:

dr. Fröhlich Róbert főrabbi.

Aki énekel és felolvas:

Nógrádi Gergely kántor.

Aki a kényes kérdéseket válasz nélkül hagyja: a szerző.

Árusítás, dedikálás a helyszínen.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Népiirtás Irakban: végveszélyben a keresztény közösség

Nemzetközi kampány indult a vallásuk miatt meghurcolt iraki keresztényekért, melynek jelképe az arab N betű. A karakter egyre több profilképet helyettesít a Facebookon és a Twitteren, a felhasználók így fejezik ki szolidaritásukat a terroristák által üldözött vallási csoportok mellett.

A nagy arab N betű az arab naszráni, vagyis keresztény szó rövidítése. Az ISIS / ISIL (Islamic State of Iraq al-Sham / Islamic State of Iraq and Levant – Iraki és Szíriai Iszlám Állam / Iraki és Levantei Iszlám Állam) fanatikus dzsihádistái ezzel a karakterrel jelölik meg az iraki keresztények házáit. Az üldözöttek szimbóluma a szolidaritás jelképévé vált. Kezdetben keresztények cserélték le a profilképeiket az arab N betűre, ezzel önként megbélyegezve magukat. Később vallástól függetlenül több ezren csatlakoztak hozzájuk, hogy felhívják a világ figyelmét az iraki üldözöttekre.

Az iraki keresztények ultimátumot kaptak az ISIS-től: vagy áttérnek az iszlám vallásra, vagy a helyi viszonyok mellett szinte megfizethetetlenül magas, havi 450 dolláros (kb. 100 ezer Ft) különadót fizetnek. Egyéb esetben kard általi halál vár rájuk.

A legtöbb keresztény a menekülés mellett dönt. Ilyenkor csak annyi személyes holmit vihetnek magukkal, ami a kezükben, egy szatyorban elfér. Sokukat azonban fegyverrel kényszerítettek arra, hogy a tárgyaikat, pénzüket átadják az ISIS katonáinak. Kezdetben templomokban húzódtak meg, de kénytelenek voltak sátrakra költözni. Egyrészt a templomok nem bírják el a menekültáradatot, másrészt az ISIS katonái a szent helyeket sem kímélik. Moszulban például felgyújtottak egy 1800 éves templomot, és elfoglaltak egy negyedik századi kolostort is, melyet mecsetté alakítottak. Sok keresztény a Szindzsár körüli hegyekben próbál elrejtőzni, de itt nem tudnak sem vízhez, sem élelemhez jutni, ezért humanitárius katasztrófa alakult ki.

Az elmúlt hetekben az Iszlám Állam fanatikusai megtizedelték a világ egyik legősibb keresztény közösségét, melynek nagy részét a káld felekezet alkotja. Ez egy független keleti katolikus egyház, hívei elsősorban síretek, akik elfogadják vezetőjükül a római pápát.

A moszuli káld püspök szerint a vallás nevében népiirtást követnek el az iszlámisták. Több ezer keresztényt és hadifoglyot mészároltak le, több száz embert pedig – köztük gyerekeket és időseket – szomjhalálra ítéltek. Gyakran keresztre feszítik az áldozataikat, mert keresztény jellege miatt ezt megszenvedőnek tartják.

Egy amerikai káld vallási vezető, Mark Arabo a CNN-nek adott interjújában arról beszélt, hogy keresztény holokauszt zajlik Irakban. Jelenleg kb. 3000 keresztény próbál elmenekülni a dzsihádisták elől, akik szisztematikusan lefejezik a nőket és a gyerekeket is. A káld vezető szerint Moszulban van egy park, ahol a levágott gyerekeket botra tűzik, ami elrettentő példa mindenkinek, aki nem követi az iszlámot.

A 2000-es évek elején az arab államban kb. 1,5 millió keresztény élt. Mára ez a szám 200 ezer alatt van, az ISIS által elfoglalt területeken pedig gyakorlatilag 0.

atv.hu / B. J.

Koncert a szabadkai zsinagógáért

Presser Gábor, Rúza Magdi, Falusi Mariann és Szabó Tamás lép fel azon a jótékonyági koncerten, amelyet a szabadkai zsinagóga javára rendeznek szeptember 11-én az észak-vajdasági településen. A befolyt összegből a zsinagóga egyik vitrzsát újítja fel a Milkó Izidor Vajdasági Zsidó Kulturális Intézet.

A szabadkai zsinagógát májusban Európa hét legveszélyeztetettebb kulturális öröksége közé sorolták az Europa Nostra páneurópai műemlékvédelmi szervezet Bécsben zajló éves közgyűlésén. Az UNESCO 1989-ben javasolta, hogy nyilvánítsák az épületet a világ kulturális örökségének részévé, 1990-ben pedig bekerült Szerbia kiemelt jelentőségű műemlékei közé is.

A magyar szecesszió stílusában épült szabadkai zsinagógát Komor Marcell és Jakab Dezső tervezte, az üveglakok Róth Miksa műhelyében készültek. Az 1970-es években bedőlt az egyik kupolája, és az épület majdnem összedőlt, felújítása azóta is tart.

Szabados Róbert, a szabadkai hitközség elnöke Orbán Viktor miniszterelnök március végi látogatásakor az MTI-nek elmondta: a magyar állam 100 millió forintig terjedő anyagi támogatást ad a templom belső terének felújítására. A külső rész rekonstrukciója már folyamatban van.

Az építkezés ideje alatt az úgynevezett téli vagy kis zsinagógát használják, a vallási szertartásokon pedig a környező települések kiléi is részt vesznek. Legutóbb a 2000-es évek elején tartottak itt szertartást.

A 19. század végén, illetve a 20. század elején mintegy 3400 zsidó élt Szabadkán. A második világháború idején az akkor már 6000 főt számláló közösség többsége az auschwitzi koncentrációs táborba került, ahonnan kevesen tértek vissza. Ma már csupán 250-en élnek a városban.

MTI

Meghalt a katona, aki megtaposta Hitler kalapját

Egy New York állambeli veterán-kórházban 88 évesen meghalt Richard Marowitz zsidó származású amerikai katona, aki a második világháború végén küldték a Harmadik Birodalom vezetőjének müncheni lakásába, hogy átkutassák. Az akkor 19 éves cserkész az egyik szoba egyik szekrényében, egy szekre állva találta meg a fekete selyemből készült keménykalapot az A. H. monogrammal. Marowitz még az előző

nap Dachauban látott borzalmak hatása alatt állt, s dühében addig ugrált a kalapon, amíg laposra nem taposta.

Későbbi élménybeszámolóiban gyakran viccelődött azzal, hogy Hitler azért vetett véget az életének, mert megtudta, hogy „egy vézna zsidó kölyök taposta meg kedvenc kalapját”.

A katona megtartotta és magával vitte a keménykalapot Amerikába, és sok évvel később magával vitte azokra az előadásokra is, amelyeket a háborúról és a holokausztról tartott az Albany környéki iskolákban.

Hitler kalapjának történetéről könyv és 2003-ban Hitler kalapja címmel dokumentumfilm is készült az Egyesült Államokban.

Richard Marowitz kérésére a család egy múzeumnak adományozza a fejfedőt – közölte a háborús veterán fia, Larry Marowitz.

MTI

170 éve született Kallina Mór

A hat évtizedig romokban álló Honvéd Főparancsnokság visszafogott módon felújított épülete a közelmúltban nyílt meg egy gyönyörű Zsolnay-kiállítással.

Az építőművész hatvankilenc éves korában halt meg Budapesten. Kallina Mór nem magyarországi származású. Azok közé tartozott, akik a múlt század közepe után, a hetvenes évek körül, amikor erőteljesebben indul Budapest építkezése, idegenben szerzett tudással kerültek a fővárosba. De tudásuk javát csakhamar a fejlődni kezdő város szolgálatába szegődtek. Letelepednek, s fiatal ambíciójuk minden heve arra szolgál, hogy munkálkodjanak Budapest arcátán. Ez a korszak s ez a generáció az, amelynek itt maradt jele ma is Budapest legszebb útja: az Andrássy út.

Kallina Mór Ausztriában (Gross-Bitteschben) született. Építészeti stúdiumait a prágai német műegyetemen végezte el. Utána Hansen tanítványa lett, majd pedig Otto Wagner, a bécsi mester irodájába került. Wagner hamar megkedvelte az alapos tudású fiatal építész, s akkoriban munkatársává avatta, így 1870-ben, amikor a budapesti izraelita hitközség Otto Wagnert a Rumbach utcai zsinagóga tervezésével bízta

meg, a kidolgozásban Kallina segédkezett neki, sőt ő lett a kivitelezés irányítója is. Így került a fővárosba, ahol két évig vezette e templom építkezését, s a részleteit is ő tervezte. Mégpedig a pesti hitközség oly megelégedésére, hogy ez itt marasztalta, s gazdag és előkelő tagjai sorra elláták megbízásokkal. Egymás után készültek el a Kohner, Brüll, Freistädter, Strausz családok stb. bérpalotái. Utána még jobban nőtt, kibővült munkaköre, és építésze lett Horváth püspöknek, a Kerkápolyi, Ráth, Mocsonyi, gróf Bissingen, gróf Bethlen, gróf Bánffy, báró Baich, Jálics, Vük, Oetl, Mössner, Jahn stb. családoknak. Az új országházra kiírt pályázaton együtt vett részt Otto Wagnerrel, és Steindl és Hauszmann mellett a három első díj egyikét nyerték el. Később még két ízben kapott így, mással társulva, nyilvános pályázaton első díjat. Végül, Árkay Aladár építőművésszel közösen elnyerték a Budai Vigadóra kiírt tervpályázat első díját, s kivitelezési megbízás alapján ők is építették fel. Ugyancsak Árkayval együtt

vett részt a Szent Gellért emlékére hirdetett pályázaton, ahol első díjat nyert. Kötöttes gyanánt a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta meg. Első munkái közé tartozott a már említettekén kívül a Múzeum mögötti lévő Nemzeti Lovarda és a Szentkirályi utcai tornacsarnok épülete, Ráth Mór könyvkereskedő Tüskör utcai háza, majd a várbeli kis evangélikus templom s a Kerepesi úti temetőben lévő Thalmeyer-kriptá. Legnagyobb apparátusú műve a Honvédelmi Minisztérium palotája, s az ugyancsak a Várban, a Dísz téren épült Honvéd Főparancsnokság épülete. Említésre méltó még saját bérháza az Aradi és a Vörösmarty utca sarkán, valamint az a három magánpalota, amelyek talán legjelentősebbek ilyen munkái sorában. Ezek az Eötvös utcai gróf Széchenyi-féle, az ugyanitt lévő Oetl- s az Andrássy úti gróf Andrássy Aladár-féle palota. Alos tudás, ökonómikus alaprajzok jellemezték, stílusosan a reneszánsznak egy egyszerűbb válfaja.

Róbert Péter

Kántorkoncert az Újpesti Városnapok alkalmából

Az Újpesti Városnapok és az Újpesti Zsinagóga közös rendezésében szeretettel vár minden érdeklődőt

Szerdóc Ervin rabbi,
Máté György elnök
és az előljáráóság a kántorkoncertre.

Közreműködnek:
a MÁV Szimfonikusok
Vezényel: Héja Domonkos
a Magyar Állami Operaház karmestere

Énekel: Budai Miklós, Linet Saul (Törökország),
Nógrádi Gergely, Rajk Judit, Székelyhidi Hajnal,
Zucker Immanuel és a
Salamon Sulzer Zsinagógai Gyermekkórus
Kariigazgató: Dr. Breuer Ábrahám,
Közreműködik: Györfly Gergely hegedűművész,
Neumark Zoltán zongoraművész

Helyszín: Az Újpesti Zsinagóga, Budapest IV. ker., Berzevicsy G. u. 8.
Időpont: 2014. szeptember 7., vasárnap du., 17.30

Koncertigazgató:
Újpesti Önkormányzata

Támogatóink:
Salamon Sulzer Zsinagógai Gyermekkórus

Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem
Gabriano Print Kft.
MAZSITHISZ

Helyfoglalás érkezés szerinti! a koncert ingyenes.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Dánia

A koppenhágai Caroline zsidó iskola vezetősége figyelmeztette a tanulókat, hogy gyermekeik a jövőben ne viseljenek látható vallási jelképeket a tanintézmény közelében. Ian Hansen igazgató kijelentette, hogy diákjaik védelme érdekében sokkal szigorúbb biztonsági intézkedéseket kell alkalmazniuk, mint más iskoláknak. Az izraeli hadsereg gázai terror-ellenes hadművelete miatt már több zsidó származású személyt ért inzultus Dániában.

Norvégia

Biztonsági okokból az oslói Zsidó Múzeum egyelőre nem fogad látogatókat, mivel a PST norvég felderítő szolgálat figyelmeztetése szerint egy Szíriából távozó szélsőséges csoport várhatóan merénylet elkövetésére készül. Vidar Paulsen oktatási igazgató kijelentette, hogy biztonsági intézkedésről van szó, amit a brüsszeli Zsidó Múzeum ellen a közelmúltban elkövetett, négy halálos áldozatot követelő támadás is indokol. A fenyegetés miatt a trondheimi Zsidó Múzeum is átmenetileg zárva tart. A hatóságok igyekeznek elkerülni a 2011 júliusában Anders Behring Breivik szélsőjobboldali terrorista által elkövetett véres akció megismétlődését, amikor a közvélemény a rendőrséget túlzott lassúsággal vádolta.

Írország

Többszöri rongálás miatt Chaim Herzog volt izraeli elnök belfasti szülőházáról eltávolították azt az emléktáblát, melyet a politikus 80. születésnapja alkalmából, 1998-ban állítottak. Gyűlölködő feliratok jelentek meg a Belfast északi részén, az egykori zsidónegyedben található, egyetlen működő zsinagóga falán is. Brian Kingston városi tanácsos szerint „az antiszemitizmus, a türelmetlenség és az Izrael-ellenes hangulat veszélyes méreteket öltött, amit egyesek tovább szítanak. Remélhetőleg az emléktábla mielőbb visszakerülhet eredeti helyére”.

Olaszország

Egy szélsőjobboldali csoport „a palesztinai vérontás megállítása érdekében” a zsidó tulajdonban lévő vállalkozások bojkottjára szólított fel. Rómában elhelyezett plakátjaikon mintegy ötven üzenetet, hüsboltot, éttermet és szállodát neveztek meg. A rasszista gyűlöletkeltők rágalmai szerint a zsidó vállalkozók nyereségük egy meghatározott részét Izrael támogatására fordítják. Ignazio Marino, a főváros polgármestere elítélte a náci időkre jellemző feketelistát, és elrendelte a plakátok azonnali eltávolítását. Renzo Gattegna, az Olasz Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke kijelentette, hogy „az eset sú-

lyos figyelmeztetést jelent, melyet nem lehet figyelmen kívül hagyni”. Az elnök emlékeztetett arra is, hogy a közelmúltban olyan plakátok jelentek meg, amelyek a náci koncentrációs táborban meggyilkolt Anna Frank tragikus sorsát is kétségbe vonták.

Franciaország

Shimon Samuels, a Simon Wiesenthal Központ nemzetközi igazgatója követelte Bernard Cazeneuve francia belügyminiszterrel, hogy a Párizstól száz kilométerre fekvő, közigazgatásilag Courtemaux településhez tartozó La Mort aux Juifs (Halál a zsidókra) falu nevét változtassák meg. A néhány házból álló község alpolgármestere azonban elutasította a kérést, mivel „a név középkori vagy még régebbi eredetű”, és „ragaszkodnak a hagyományokhoz”. Húsz évvel korábban már történt egy hasonló kísérlet, de az is eredménytelen volt. A Simon Wiesenthal Központ szerint megdöbbenő, hogy hetven évvel Franciaország felszabadítása és a náciakkal együttműködő vichyi rezsim bukása után még létezik egy ilyen elnevezésű helység. Néhány hónappal ezelőtt a spanyolországi Castrillo Matajudíos (Öld a zsidókat) lakosai a polgármester javaslatára tartott népszavazáson hozzájárultak, hogy a település neve ismét az 1623-ig használt Castrillo Mota de Judíos (Zsidók Völgye) legyen.

kovács

Levelek a távolból 70

Magyarországon a háború kezdete sorra hívták be az embereket. Voltak, akiket fegyveres szolgálatra, míg voltak, akiket munkaszolgálatra. Ők voltak a „lapátos hadsereg”. Zsidók, politikai üldözöttek, egyéb más okból a fegyverekhez nem engedettek kerültek ide. Embertelen körülmények között kellett dolgozniuk, miközben védtelenek voltak, de nemcsak az ellenséggel, hanem saját hadseregük katonáival szemben is.

A háború idején a zsidó munkaszolgálatosok helyzete folyamatosan romlott. Először rangjukról, majd egyenruhájuktól fosztották meg őket, majd sárga, illetve fehér karsszalag viselésére kötelezték a „lapátosokat”. A tábori munkaszolgálatos századok mellé rendelt tisztok, tisztességek az őrszemélyzet tagjai között nem egy antiszemita akadt, aki kegyetlenül bánt beosztottaival. A muszósok helyzetüket amolyan belső hadifogságnak tekintették, és a legtöbben a túlélés és a visszatérés reményében próbálták elviselni a megaláztatásokat. Nagyon kevesen voltak, akiket életöztönük szökésre sarkallt.

A „Lapátosok” tömeges fogságba esésére a Szovjetunió elleni háborúban, 1943 januárjában és februárjában, a 2. hadsereg védelmi vonalának összeroppanása után került sor. Magukat önként nagyon kevesen adták meg. Aki csak tudott, nyugat felé, hazafelé törekedett.

A korszak egyik legnagyobb slágere a Valahol Oroszországban című dal volt, melyet Karády Katalin énekelt. Az otthoniak – legyenek azok katonák vagy munkaszolgálatosok rokonai – minden alkalommal könyörögzve hallgatták a rádióban a színész-nő bűgö hangját.

**Üzenet jött messze-messze földről,
Halványzöldszín tábori levél.**

**Aki írta, a szívvel írta,
Minden sora őszintén beszél.
Sokkal jobban szeretlek, mint
máskor,
Minden percben Rád gondolkodom
százszor,
Valahol Oroszországban,
Valahol Oroszországban.
S arra gondolok, mikor a csillag
rám ragyog,
Azt a csillagot Te otthon
Épp úgy láthatod...
Mindig a Te leveledet várom,
S csak terólad álmodom az ál-
mom,
Valahol Oroszországban,
Valahol Oroszországban.**

Az otthoniakkal a kapcsolatot a tábori levelezőlapokon lehetett tartani; kivételes esetekben, nagy szerencsének köszönhetően, időnként mások segítségével egyéb leveleket is lehetett küldeni. A munkaszolgálatosok a keret emberségesebb tagjaira számíthattak csak.

Ezekből a levelekből válogattunk.

Drága Életem!

Ma délután érkeztek Csapra, ma este még továbbmegyünk Ungvárra, és holnap 11 felé már célnál leszünk. Lehet, hogy egyelőre nem lesz módom írni, de amint lehet, írok.

Apáéknak holnap írok.

Sokszor csókollak, Jancsit szintén. Vili

Kedves Anyám, Apám!

Leveletek megkaptam, nagyon sajnálom, hogy a Mamit elvitték, de remélem, otthon lesz velem együtt. Csak vigyázatok magatokra, mert amikor én eljöttem, fiatal Anyát és Apát hagytam otthon, és nem szeretném, ha saját gondatlanságotok vagy az idegesség miatt valami bajotok lenne. Semmi okotok izgulni, itt minden rendben van.

Ancit figyelmeztessétek, hogy töb-

bet mozogjon, nem írtok, hogy mit szól János Anci leendő babájához.

A család minden tagját szeretettel üdvözlöm.

Vigyázzatok Katóra és Jánosra!
Sok szeretettel csókol Vili

Drágám!

Sok viszontagság után baj nélkül megérkeztünk. Még 2 napig vagyunk itt.

Apát és Anyát csókolom!
Jánost, Téged szenvedéllyel.
Vili

Drága Életem!

Jól vagytok, egészséges, remélem, Ti is jól vagytok. Postát rendszeresen kapok, csak az újságok nem érkeznek meg. A levél, amit most kapsz, Szántó Béla c. karp. tizedes úr útján jut el hozzád, kinek jóindulatából írhatom a következőket: Az említett úr innen szabadságra megy, és ide visszajön, és mint írtam, volt szíves nékem megígérni, hogy részemre egy csomagot hoz.

Apáéktól napok óta nem kaptam postát, csak nincs valami baj, a Gyurka írt, de erre még sajnos nem tudok írni, úgy látszik, „jódojgomban”.

A család minden tagját szeretettel üdvözlöm.

Téged és Jánost számtalanszor csókol

Apátok, Vili

Drága Katókám!

A házassági évfordulónk alkalmával sok szeretettel gondolok Tirátok, és sok örömet, egészséget és békét kívánok, amit remélem, nemsokára odahaza én is élvezhetek.

Sok szeretettel csókol Jánossal együtt.

Apjuk

Drága Életem!

Remélem, megkaptad a két értesít-

„Mindig a Te leveledet várom.” Karády Katalin

tésem, melyben kértem, hogy a Büchlerékhez küldj csomagot és pénzt. Kérlek, küldd el a csomagot azonnal, lehet, hogy személyesen, de lehet, hogy elhozatom, ezért kérek, úgy diszponálj, hogy a kiadójejem ellenében kiadják.

Egyelőre még itt vagyunk, de lehet, hogy rövidesen elmegyünk, de semmi biztosat eddig nem tudunk. Jól vagyok, semmi okod az aggodalomra, az időjárás igen megenyhült, olvad, biztosan odahaza is. Anya lapját megkaptam, Tőled rendetlenül kapok postát. Ne ülj fel semmiféle rémhírnek, senki sem tud semmit, a Józsi bá ha felkeres vagy bárki, semmit se adj neki.

A Béláról és a Gyuriról csak jó hállok, remélem, jól is vannak.

Jánosnak remélem megvetted Török Sándor Felsült óriás-át, már írtam miatta, ha nem vetted volna meg, akkor vedd meg az én karácsonyi ajándékomként, cca 20P, úgyis hazaküldtem a zsoldom, Anyámnak és magadnak is vegyél valamit.

Mindenkit üdvözlök, Anyáékat csókolom.

Jánost és Téged számtalanszor!
Vili

A Memento70 összefogás célja, hogy ezeket a személyes emlékeket is megőrizze, azokat az utókornak megmutassa.

Mert tisztán emlékezünk.

MAGÉN ISTVÁN

Olvasónapló

Kabai évszázadok (4.)

1943 tavaszán a kabai és környéki hatóságok azt „állapították meg”, hogy a péntek esténkénti imaéneklést röviddel a tengelyhatalmak sztálingrádi csúfos veresége után eszelték ki a zsidók, hogy ezzel a német, olasz, román és magyar csapatok sorsfordító bukását ünnepezzék. Tény, hogy hittestvéreink a vereségnek joggal örülhettek volna. Szívük mélyén valószínűleg örültek is, bár az sorsukon egyelőre aligha változtatott. A rájuk kiszabott ostoba rendelkezéseket, melyeknek gyöttrésen és kínzáson kívül egyéb céljuk nem volt, pontról pontra, tétléről tétlélre betartották. Azt is például, amelyik a búzalisztnak a kukoricaliszttel való keverését rendelte el. Egy alkalommal az ellenőrök nem megfelelőnek találták az arányt a szombati kalácsban. A hagyományos szokás szerint a hitközség tagjai szombatra kalácsot sütöttek, vagy süttettek a péknél. Egyik alkalommal az ellenőr az egész adag kalácsot elkobozta. Az akció arra szolgált, hogy az elkobzott kalácsokat potom áron elárverezzék, és hogy a főszolgabíró a süttetőkre 100 pengőtől 300 pengőig terjedő bírságokat szabhasson ki.

Ez idő tájt Stern Mayer fia, Stern Herman az alábbi, méteresre felnagyított imaszöveget helyezte a templom kapujába:

„Testvéreink, Izrael egész háza, akik szorultságban és fogságban vannak, akár akár tengeren, akár szárazon járnak, a Mindenütt Jelenvő könyörüljön rajtuk, vezesse ki őket a veszélyből a szabadságra, a sötétből a világosságra, a szolgaságból a megváltásra, most és a legközelebbi jövőben. Amen.”

1944. május 17-én hatóságilag kirendelt szekerek sora állt el a kabai piacot, hogy a zsidókat a nádudvari gettóbá deportálják. „A szekerek fuvardíját természetesen a kifosztott, meggyötört emberekkel fizették ki, mint évszázadokkal korábban, az inkvizíció idején, a maglyán elégetett fa árárt is azokkal, akiket elégették rajta” – írja Feldmann. A lényeg, hogy a sárba tiprás minél erőteljesebb, közvetlenebb és kategorikusabb legyen. Hogy semmilyen közvetlen vi-

szonyt ne tegyen lehetővé többé az arányosság címén sem. Nem mintha az emberi brutalitást bármikor is, valakiknek is sikerült volna arányítani.

Az áldozatok csak szűkre szabott élelmiszer-adagot vihettek magukkal. „Az áldozatok holmiját még az áthurcolás kezdete előtt, majd később is újra és újra átvizsgálták, majd mint a gonoszlovókat, a nádudvari gettóbá szállították őket, ahol az ottani közigazgatási hatóságoknak név szerint és darabszám szerint adták át a vagyontól és emberi méltóságtól megfosztott megaláztatottakat. Mint a barmokat...”

Kaba keresztény lakóinak egy része részvétellel és sajnálattal vett búcsút az üldözöttektől – írja Feldmann. – Számosan voltak olyanok, akik a deportálás előtti estén, fittyet hányva a következményeknek, felkeresték volt szomszédaikat, barátait, ismerőseiket, „hogy a négy fal között mély érzésekkel elbúcsúzzanak tőlük...” – jegyzi fel emlékirataiban a kabai izraelita hitközség utolsó elnöke. „De – írja később – nem csekély számmal akadtak Kabán olyanok is, akik örömmel fogadták a látványosságot.” Halálba induló hittestvéreink a deportálásba magukkal vitték a templom tórait, ahol azok egy kivételével elpusztultak. „Ezt az egyet a nádudvari Klein Bernát kicsempézték, a debreceni gettóbán rejtegette, majd deportálása hosszú úttal, ahol óvta és vigyázta, hazahozva, a felszabadulás után magával vitte Izraelbe!”

A deportáltak holmiját részben a németek, de túlnyomórészt a helyi lakosság széthordta. A szörványmegmenekültek csak az üres falak közé térhettek vissza... Néhány hét után a nádudvari gettót felszámolták, lakóit a vármegye többi zsidójával együtt, a túlnyomórészt gyermekekből, nőkből és idősekből álló csoportot, a debreceni „központosított gettóbá” terelték, a téglagyárba, jórészt szabad ég alá.

„A tárgyilagosság kedvéért meg kell állapítani – írja Feldmann –, hogy a nádudvari csendőrség tőle telhetően igyekezett emberi módon bánni a gettó lakóival. Hogy a nádudvari MÁV állomás-

főnöke az emberiség jegyében még egy külön vagont is adott az előírtakon kívül, hogy a kocsik kevés száma miatt túlszűfoltagságot elkerülhessék” – írja, majd így folytatja: „Viszont a debreceni téglagyárba, a szabad ég alá besűfolt szerencsétlenek nyomorát, a magyar csendőrök és a német SS-ek szadzimusa által felfokozott szenvedéseit meg sem kíséreltem leírni.”

A kabai helyi hatóságok a törvény antiszemitizmusát messze túlteljesítő módon olyanokat is a debreceni gettóbá hurcoltak, akik már kereszténynek születtek. Ilyen volt például a Pósalaky család, akiknek letartóztatását még az SS-tiszt is túlkapásnak minősítette. Ilyen volt régi vegyes házasságok zsidó tagjainak, mint például Szegei Sándornénak elhurcolása, akit a zsidótörvény alól kormányzói mentesítés is védett. Noha Szegeinét mégiscsak elengedték a debreceni gettóból, Bártfai Pál csendőrtiszthelyettes parancsára hamarosan visszazárárták. Egy éppen bevagonírozó auschwitzi transzportba lökték.

86 zsidó vagy zsidónak mondott család élt Kabán, 244 „lélek lett Nádudvarra áthurcolva”. Ebből 21-en tértek csak vissza, „köztük egy teljes létszámú család, akiket szerencsés sorsuk Ausztria területére vetett”. Később még tudomást szerettek néhány hittestvérünkről, akik a koncentrációs táborból egyenesen Izraelbe mentek, néhány fiatal lányról, akik Svédországba kerültek, egy-kettő Amerikába is. A megmenekültek közül sokan pusztultak el a deportálás folyamán szerzett betegségekben.

A munkaszolgálatosok esetében valamivel kedvezőbb volt a helyzet. Megközelítőleg az egyharmaduk tért „haza”. Csontsoványan, betegesen vagy sebesülten, elárult, kifosztott, család nélkül maradt otthonaikba, a szélrózsa minden irányából. Templomukat viszonylag épen találták, de a rendszeres hitélet csak dőcögösen indult. 1946-tól a Róna-féle tanítói lakás egyik kis szobájában imádkoztak, később aztán a zsinagógában gyűltek össze.

„Leírhatatlanul fájdalmas érzés volt a valamikor, nem is olyan régen, hívóktól zsűfolt templomban szeretteink megüresedett helyeit szemlélni!” – sóhajtja Feldmann István. Megkezdődött a csekély számú hazatértek elköltözése Kabáról. „...felmerült a bajsejtelem, hogy a régi, nagy múltú kabai Orthodox Izraelita Hitközségnek nemsokára már csak az emléke fog fennmaradni.”

Feldmann István egyelőre még csak kéziratos formájában meglévő könyve azért érdekes, mert az örök jelenlétért, az örökkévalóságban való ré-

szesedésért perel. Ez talán azt jelentheti, hogy virtuálisan rendelkezni akar mindazzal, ami örökre elveszett. Zsoldos Andor versét idézi, mely ma a balfi mártírok exhumált tömegsírjának felirata:

A mérhetetlen földi fájdalom...

Mely itt maradt e földi tájakon,

Az ősi szó, a szent emlékezet!

És minden seb, mely vérzik, éget, fáj...

Megenyhül benned, örök Adonáj!

Pszichológus is, ha azzá kell lenni. „...ismert tény, hogy az embert ért súlyos csapás hatására csak bizonyos idő eltelte után mutatkozik meg, válik felismerhetővé, értékelhetővé – írja. – Ez a szabály egyaránt vonatkozik egyénekre és közösségekre is. Pontosán úgy, ahogy a tenger víztömegének összetétele annak minden egyes cseppjében megmutatkozik.”

1948. július 25-én, három évvel a szörnyű gáztettek után, egy napsütöttes vasárnap délelőtt került sor a kabai zsidótemetőben felállított mártíremlékmű felavatására. „A meghívott és megjelent vendégek között voltak a helyi ref. és rom. kath. egyházak, politikai pártok, közigazgatási szervek, rendőrség, a debreceni helyőrség, a hatóságok stb. képviselői is.” A bevezető ünnepi beszédet Feldmann István, az utolsó kabai hitközségi elnök tartotta. Idézzünk belőle néhány gondolatot.

„A lakosság egy csekély része előző este vett búcsút az utolsó útjukra indított mártíroktól. (...) ...nagyon sokan közömbösen sokat napirendre az események fölött, de igen sokan voltak, akik nem is titkolt örömmel helyeselték, feljelentésekkel elő is mozdították elhurcolásunkat, agyonveretésünket, aknamezőre hajtásunkat, halálra éheztetésünket. Elhitték, sőt el is híresztelték, hogy mi a nép ellenségei vagyunk, akiket ki kell operálni a nemzet testéből. Ezeknek az elvakult, józan ítélőképességüktől megfosztott embereknek a jó része most is itt él közöttünk...” – mondta Feldmann István az összegyűlt tömeg előtt. Emlékező beszédét így fejezte be:

„Testvéreim, bajtársaim, embertestvéreim! Emlékezzetek! Ne hagyjátok elfeledni, hogy mit tettek velünk! Hogy minek nem szabad megisméltódnia soha többé ezen a földön!”

Keves elpusztított vidéki zsidó közösségnek akadt olyan krónikása, mint a kabainak. Emlékezzünk rá úgy, hogy az utolsó kabai hitközségi elnök girbegurba írógömböcsével összerótt drámai alkotása mihamarabb, egy szép kiadványban a könyvespolcunkra kerülhessen.

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turisták-
nak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-
PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr.
Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdent.hu és
www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz
megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk
Budapest területén, szükség esetén
egyedi szakorvosi ellátással és gyó-
gyászati segédeszközök helyszínre
telepítésével. Együttműködünk a
házi orvossal, kórházi szakorvosokkal.
Kóser étkeztetést is biztosítunk.
Szakmai működési engedéllyel és
felelősségbiztosítással rendelkezünk.
Tartós megrendelés esetén árke-
rdvezményt adunk. E-mail cím: alarm-
centrum@alarmcentrum.hu, 24 órás
telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus
mester. Fogsorok, hidak készítése,
javítása soron kívül. Fogszabályozó,
fogfehérítő. Fogászati háttér biztosít-
ott. Szolid árak. Mozgáskorlá-
tozottakhoz házhoz megyünk. Hétfői
ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51.
fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-
30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás,
másolás, plakátnyomatás, könyv-
nyomatás, névjegykészítés a Mammut
I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben.
Messinger Miklós, 06-20-934-9523,
www.rcontact.hu

Víz-, gáz-, fűtészerezés, lakás-
felújítás. Farkas Zsolt 06-30-381-
0672.

Festői környezetben, dombtetőn,
fenyőfák között panorámás, különálló,
kétszintes, összkomfortos, új családi
ház garázzsal, nagy kerttel, díszhalas
medencével Budakesztől 16 km-re 42
millió Ft-ért eladó. Azonnal
költözhető. Tel.: +36-30-973-0452,
+36-1-243-4420.

GÁBOR ESZMERALDA becsüs-
műgyűjtő elsőként, legmagasabb
áron, készpénzért vásárol judaikat,
továbbá festményeket, csillárt,
bronztárgyat, bútorokat, ezüsttárgya-

kat, tört vagy fazonaranyat, porce-
lánokat, herendit, meissenit, Zsolnayt,
Kovács Margit, Gorka Géza alkotásait
is. Egyebeket, órákat, teljes ha-
gyatékot. Kiszállítás, értékbécslés díjtal-
an, vidékre is. Üzletünk: II., Fő u. 67.
Tel.: 06-1-789-1693, 06-30-382-7020.

A Budapesti Ingatlanközvetítő Kft.
eladó és kiadó lakásokat, házakat,
telkeket, üzlethelyiségeket, irodákat
keres! 351-9578, 06-70-383-5004.

A Budapesti Ingatlanközvetítő Kft.
munkatársakat keres! Érdeklődni: 06-
70-383-5004. Fényképes önéletrajzát
az ibp@ibp.hu e-mail címre várjuk!

Sürgősen keresünk Újlipótvárosban
60-70 m² körüli, Bauhausban lévő
lakást II. emeletől, ami felújításra
szorul, azonnali fizetéssel. Telefon: 06-
30-885-2456.

Idős személy gondozását vállalom
heti 4-5 alkalommal. 06-20-229-9579.

Vital-Lux-Dentál Fogtechnika. Négy
generáció óta. Allergiamentes biofog-
sor-készítés, javítás, kerámiahidak,
cirkonpótlások, harapásemelő, fogfe-
héritő sín készítése. Telefon: +36-70-
272-4217, web: www.fogsor.eu

Kivehető fogsorok javítása, készí-
tése. Igény szerint házhoz megyünk.
Bejelentkezés: +36-30-398-3107.

Órajavítás, antik órák teljes restau-
rálása, esetleg oda-vissza szállítással.
Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős
csuklóra is) nagy választékban. Tel.:
06-70-505-5620, napközben. VII.,
Garay-Murányi u. sarok, a Garay
térnél. Jung Péter. Web: www.jungo-
ras.hu

Tulajdonostól eladó Balatonlelle
MAORT-telepen 2141 négyzetméteres,
összközműves saroktelek 70
négyzetméteres, felújítandó családi
házzal. Irányár: 8 millió Ft. Telefon:
+36-1-201-3200, +36-20-298-8929.

Önkéntes munka Izraelben! Ha
szeretnél segíteni, most itt a lehetőség,
minden dolgos kéz számít! Egyhetes tur-
nus szeptember 28.-október 2.,
háromhetes turnusok október 2.-
november 16., november 9.-30., utána
háromhetente folyamatosan! Jelentke-
zés: Deutsch János, +36-20-233-8454,
janos.deutsch76@freemail.hu, vagy
személyesen az Izraeli Kulturális
Intézetben minden kedden, 16-17 óra
között.

Befejezte magyarországi működését a Claims Conference

Tájékoztatjuk olvasóinkat, hogy a Claims Conference budapesti képviselete
2014. július végén megszűnt. Feladatait és ügyfélszolgálatát közvetlenül tel-
avivi irodájuk látja el ez év augusztus 1-jétől. A Claims Conference minden
szervezetnek és alapítványnak köszöni az együttműködést, amellyel a
holokausztúlélők kárpótlásához az eddigiekben hozzájárultak, s reméli, hogy
az összefogás a jövőben is folytatódni fog.

A Claims Conference új elérhetőségei:
Postacím:
Claims Conference CEEF
P.O.B. 20064, Tel-Aviv 6120001
Israel

Ingyenes telefonszám: 00-800-685-685-68
További telefonszámok (Magyarországról nemzetközi díjszabású):
00-972-3519-4422
00-972-3519-4481
Fax: 00-972-3624-1539
Honlap: www.claimscon.org

A holokausztban elpusztult pilisvörösvári zsidók névjegyzéke

Balogh Sarolta
Berán Anna
Billitzer Jenő
Billitzer Jenőné Linden Róza
Billitzer Ella
Billitzer Ernő
Billitzer Ottó
Blau Frigyes
Blau Frigyesné Lindenfeld Margit
Ehrenfeld Richard
Ehrenfeld Samu
Ehrenfeld Zsigmond
Farkas Józsefné Porgesz Iona
Farkas Klárka
Geschmay Simon
Hinora Jánosné Berán Margit
Hirsch Herta
ö.zv. Jelinek Józsefné
Balogh Gizella
ö.zv. Kálmán Mórné
Kleinberger Róza
Klein Andor
Klein Andorné Gleichman Jolán
Klein Ernő
Klein György
Klein László
Kohn Ignác
Kohn Ignácné
Mendelshon Sarolta
ö.zv. Korn Jakabné
Wagner Hermína
Kovács Ede
Kürti Aranka
Porgesz Dezső
Porgesz Hermán („Slózi”)
Porgesz Lajos

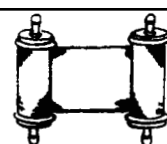
Rein József
Reinitz Betty
Reinitz Dezső
Reinitz György
Reinitz Rózi
Reisz Ármin
Reisz Fülöp
Reisz Fülöpné Weisz Szeréna
Reisz Margit
Reisz Miklós
Reisz Mór
Reisz Mórné Kohn Terézia
Reisz Józsika
ö.zv. Schreiber Jakabné
Tauber Fáni
Schreiber Manó
Spitzer Dávid
Spitzer Dávidné Balogh Lotti
Stierheim Emilia
Szikla István
Szikla Julianna
Weisz Dezső
Weisz Henrik
Weisz Teréz
Weisz Ede
Weisz Edéné Gemeiner Teréz

Kérem, hogy aki a fenti névsort
pontosítani tudná, szíveskedjen
telefonon vagy levélben megkeres-
ni. Platschek Sándor. Tel.: (26)
374-795. Levélcím: 2081 Pilis-
csaba, Fő út 118. Köszönöm a
segítségét.

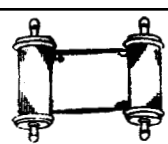
Támogatóink:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

MAZSÖK

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Szept. 5.	Szombat reggel Szept. 6.	Péntek este Szept. 12.	Szombat reggel Szept. 13.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.00	18.30	9.00
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.10	8.00	19.00	8.00
Alma u. 2.	19.10	8.45	19.00	8.45
Kórház (Amerikai út 53.)	19.30	7.30	19.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	19.10	9.00	19.00	9.00
Teleki tér 22. (széfárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	18.50	8.00	18.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	18.50	8.00	18.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Szeptember 5. péntek	Elul 10.	Gyertyagyújtás: 6.59
Szeptember 6. szombat	Elul 11.	Szombat kimenetele: 8.02
Szeptember 12. péntek	Elul 17.	Gyertyagyújtás: 6.45
Szeptember 13. szombat	Elul 18.	Szombat kimenetele: 7.47

Programajánlat

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

3. (szerda) 19 óra: Csákányi Esz-
ter estje – Akit az istenek szeret-
nek. Jegyár: 3500 Ft.

8. (hétfő) 19 óra: Heller Ágnes
estje – Holokauszt, a radikális gon-
osz. Beszélgetőpartner: Kardos
András. Jegyár: 2000 Ft.

9. (kedd) 19 óra: Bächer Iván –
Az én zsidó kabarém. Politikai ka-
baré kuplékkel. Jegyár: 3000 Ft.

10. (szerda) 19 óra: Címzett is-
meretlen. Levéldrám. Jegyár:
3500 Ft.

11. (csütörtök) 19 óra: Rose.
Monodráma. Jegyár: 3500 Ft.

14. (vasárnap) 15 óra: Én nem
vagyok magyar? Zsolnai Júlia sze-
mélyes vallomása. Jegyár: 2500 Ft.

14. (vasárnap) 19 óra: Istenhit
Auschwitz után? Balázs Gábor
előadása. Jegyár: 2000 Ft.

15. (hétfő) 19 óra: Én, Királyhe-
gyi! Kabaré. Jegyár: 3000 Ft.

16. (kedd) 19 óra: Ki volt Só-
lyom Janka? – Letiltott dizőz, be-
tiltott szerzők. Jegyár: 2500 Ft.

17. (szerda) 19 óra: Spinoza és
Rembrandt. Zenés játék. Jegyár:
3000 Ft.

18. (csütörtök) 19 óra: Ungvári
Tamás estje. Jegyár: 2000 Ft.

21. (vasárnap) 15 óra: Légüres
térben. Dokumentumfilm Nemes
Lászlóról. Jegyár: 1000 Ft.

21. (vasárnap) 19 óra: Szenes
Hanna-Anikó. Dokumentumfilm.
Jegyár: 1000 Ft.

22. (hétfő) 19 óra: Rose. Mono-
drám. Jegyár: 3500 Ft.

23. (kedd) 19 óra: Talmud, Tóra
és a többiek – Értelmiségi analfá-
bétáknak. Jegyár: 2000 Ft.

Halálozások

Fájdalommal tudatjuk, hogy a
szeretett édesanya és nagymama,
Klein Ernőné sz. Engel Katalin
miskolci lakos életének 89. évében
örökre elaludt. Gyászolja lánya,
unokája. (x)

MEMEN70

Tisztán
emlékezünk

Támogasson!

Számlaszám:
11707024-20386324
www.memento70.hu

VII. kerületi székhellyel működő
hitközség megfelelő képesítéssel és

közoktatási

gyakorlattal is rendelkező

nyugdíjas

főkönyvelőt

keres, megegyezés szerint 4

vagy 6 óras

rész munkaidős munkarendbe.

Kérjük, hogy fényképes

pályázatokat

és személyes bemutatkozó levelüket

(bérigényük megjelölésével) a

zsofia@orthitk.t-online.hu

e-mail címre küldjék.

Hírek, események

röviden

– A Dohány utcai körzet 2014.
szeptember 1-jén kezdi az őszi ünne-
pekre a templomjegyek árusítását a
körzet irodájában (Síp utca 12. I. eme-
let 30-as szoba), naponta 9–12 óra kö-
zött. Telefon: 413-1515.

– Adományok. Schlesinger Éva 15
ezer Ft-ot küldött az Újpesti Idős-
otthon részére.

– A Hegedűs Gyula utcai tem-
plomjegyeket szeptember 1-jétől áru-
sítják, reggelként 8-9, vasárnap 8-
10 óra között, délután 16-18 óra kö-
zött, péntek kivételével.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek
Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondai Kft., www.mondai.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

SPÁNN GÁBOR

Tűzijáték

Állandó olvasóim már megszokhatták, hogy az évente rendszeresen Törökországban abszolvált „szabadságvesztésem” immár hetedszer Side – a Török Riviéra – csodálatos tengerpartján töltöm, és minden esetben hozok valami zsidóságot is érintő sztorit. Furcsa és felemelő érzés volt, hogy péntek este az időeltolódás ellenére pontosan abban az órában, amikor pesti zsinagógámban elkezdtek a szombatköszöntő istentiszteletet, én szobám erkélyére kiülve a magammal vitt imakönyvből olvastam a lóho dajdít, miközben alattam a velem érkezett turisták kevés vérével a sok alkoholjukban bábeli hangzavarban ünnepezték a Happy Hour örömeit. Ekkor még úgy gondoltam kissé büszkén, hogy Dél-Törökország egész területén én vagyok az egyetlen zsidó. Lelki békémből semmit sem vont le, hogy ez már a vacsoránál cáfolatot nyert. Tudniillik összeismerkedtünk egy magyar házaspárral, és ahogy a nyaraláskori dolgos semmittevében lenni szokott, gondosan elkerülve a politizálást, hosszasan csevegtünk a gazdag büféasztal fölött a semmiről. Kedves, közvetlen emberek voltak, és a férj a vacsora előtt rituálisan kötelező koktélt és a vacsora utáni korszó elfogyasztása mellett felajánlotta, hogy elkísér bennünket következő pénteken a szomszéd faluba egy olyan rézműveshez, aki egyedülálló művésze iparának. A szemünk előtt készült ősi török motívumokkal díszített méteres átmérőjű réztálat, amit régi ismeretségre való tekintettel olcsón megkaphatunk, és lehet szabadisz, de elegáns ajándék is. Első gondolatom az volt, hogy utazzon a frász egy méteres cintányérral buszon/repülőn/taxin, na meg mit kezdjek én egy kalifa szeretőjének érhálóját utánzó réztállal, hisz még a Szulejmán című, itthon agyondicsért sorozatot sem nézem. Ekkor vallottam be neki – nem akarván megbántani a jó szándékú idegenvezetőt –, hogy én péntek este nem megyek sehová, mert zsidó vagyok, és legalább az imaidőre magányra van szükségem. Az elvárt reakció helyett kikerekedett újdonsült ismerősöm szeme, és azt mondta: Nahát, akkor én most mondok valamit, komám, amitől el fogsz ájulni! Az amfiteátrum-beli sorozatban valamelyik este fellép egy artistacsoport kimondhatatlanul török című műsorával, de az az érdekes, hogy legnagyobb attrakciójuk egy Black Head nevű tűznyelő. De ez mind semmi, mert a fickó nemcsak hogy nem török, meg nem Black Head, de született magyar zsidó, aki Schwartzkopf néven látta meg a napvilágot valahol a pesti Dob utca környékén, és 56-ban pattantak meg szüleiivel. Ő elvégzett valami artistaképzőt, megtanult törökül-angolul, és természetes volt, hogy eredeti nevén, ha már nem lehet tábornok, legalább tűznyelő legyen. Én a helyedben – mint újságíró – megpróbálnám szóra bírni. Mivel a tett halála az okoskodás, én megkerestem a szálloda főanimátorát. Aki véletlenül egy éjfélete tuniszi fiatalember, akinek az angolsága legalább olyan rossz volt, mint az enyém, így folyékonyan társalogtunk. Tudniillik minden

mondat után én ittam egy koktélt, ő muzulmán lévén egy narancslevét, és megpróbáltuk testbeszéddel megérteni egymást. Miután elmondtam, hogy a társulat egyik tagjával szeretnék interjút készíteni és közben méltatni műsorukat, összehozott a fent említett úrral. Az öltözében egy vékonydongájú, az éghajlatnak megfelelően barna, teljesen keleti külsejű kis emberkével találkoztam, aki éppúgy lehetett 30 éves, mint 80. Magyarul mutatkozott be neki, és hozzátettem, tudom, hogy ő magyar zsidó, mint én, Schwartzkopfnek született, de Black Headként csinált karriert, és érdekelne ennek az életének a története. Ezután a fickó úgy nézett rám, mint terrorista a vak-töltényre, és erősen petróleumszagot hehelve elmesélte, hogy szülei kisgyerekként hozták magukkal, de mivel ő mindenképp artista kívánt lenni, Hollandiában elváltak az útjaik. Utolsó szülői gesztussal befizették egy artistaképzőbe, ahol bűvészek, illuzionistának tanult. Először luxushajókon lépett fel, hozzácsapódva különböző cirkusztruppokhoz, majd végül kikötött ennél a török csoportnál, ahol senki nem tud a múltjáról, és köszöni, jól megél. Schwartzkopf korából nagyszülei héber-magyar nyelvű imakönyvét őrzí, gondosan elrejtve, különösen itt, a muzulmán közegben. Magyar szót néha hall a nézőtérről, ilyenkor egy pillanatra bizsergést érez a szíve körül, és amikor már nem is tudja, melyik cirkusz első sorában egy női néző nyakában meglátott egy chajit, kis híján elvettette a kardnyelést. Azt már nem mertem megkérdezni, hogy mi történik, ha egy kardnyelő félrejel...

Mivel itt, Magyarországon nincs senkije, fellépésük sem lesz erre felé, felőle, mint mondta, megíratok mindent. A végén megölelt, és annyit mondott: nagyon figyeljek a számára, ami az első rész utolsó produkciója.

Mivel a tűznyelés mint artistamutatvány a legelső és legegyszerűbb trükkök halmaza, nem fűztem nagyobb reményt a lenyűgözéshez, de neki mégis sikerült. Számának egyik csúcspontja, amikor a szájában tárolt és természetesen hőfok nélküli tűzgerjesztő gőzből 15-20 méter magasban formát öltő lángfigurákat hehel a zene ütemére. Miután megcsodáltam a legyőzhetetlen jancsár pár másodpercig élő lovas figuráját, valamint Aladdin csodalámpását, váratlanul – most már tudom, hogy csupán az én kedvemért! – fűjt egy hatalmas Dávid-csillagot az égbe. Az aréna szélén reflektorokkal megvilágított, legalább 30 félholdas vörös török zászló közepén egy égen kirajzolódó Dávid-csillag számomra valóban üzenet volt, és ugyanazt éreztem a szívem körül, amit az én világpolgár artistám a saját stresszhelyzetében. A zsidó vallás és állam egyik jelképe a török ég, ha csak egy pillanatra is, de nagyobb élményt okozott, mint az egész műsor. A mellett levő széken egyik szállodabeli társam ült, aki meglátva a csillagot, felém hajolt, és egy falusi italbolt illatgyevegét rám hehelve ennyit mondott: Óregapám! Látod ezt?! Odahaza ezért ezt a kintornást jól megbüntetik, mert az 5 ágú csillag önkényelmi... önkényuralmi jelkép! A műsor folytatódott hál' Istennek, így nem kellett válaszolnom, de magamban mégis feleltem: az a jelkép, amit Te láttál, az nem 5 ágú, hanem Dávid-csillag, és tűzből az égen megformázni még nem bűn, és egyelőre nálunk sem büntetik...

A megújult Benjaminek Óvoda 2014 őszén kinyitja kapuit a legkisebbek előtt is. A tavasszal épített, 14 férőhelyes, igényes bölcsődei csoport Zuglói Zöldövezetében várja a jelentkezőket! Elérhetőség: Rádainé Somosi Éva intézményvezető, telefonszám: 06-30-525-5068.

Dohány–Bethlen lecsóparti

A Bethlen téri és a Dohány utcai körzet szeretettel meghívja Önt és családját hagyományos évzáró lecsópartijára 2014. szeptember 14-én, 15 órától. Helyszín: a Bethlen téri zsinagóga hátsó udvara. A jó hangulatról Zsoldos Gábor (Dedi) és zenekara gondoskodik. Sok szeretettel várunk mindenkit. A vezetőség.

...és ideje van a nevetésnek

– Szóval maga ezzel a lábtöréssel elment egy csontkováczshoz. Na és milyen badarságot mondott magának?
– Azt, hogy jöjjenek el magához, doktor úr.

***

– Doktor úr, csak azért kerestem fel ismét, hogy őszinte köszönetemet fejezzem ki önnek.

– Ne haragudjon, de nem emlékszem. Ön páciens vagy örökös?

***

A halál kopogtat a székyel ajtaján. Kijön a székyel.
– Székyel, az életedért jöttem!
A székyel beszól a szobába:
– Életem, téged keresnek!

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát

Szolidaritás Izraellel

Az elmúlt hetekben szinte Izrael egész területét folyamatosan rakétatámadások érik. A HAMASZ és más terrrorszervezetek eddig több, mint 1,000 rakétát lőttek ki Izraelben polgári célpontokra. Az izraeli hadsereg rakétaelhárító rendszerének köszönhetően eddig sikerült elhárítani a katasztrófát. Izrael egész lakossága szenved ezekben a napokban, de különösen súlyos a helyzet az ország déli részén, ahol kevesebb, mint egy perc áll a lakosok – köztük gyerekek, nők, idősek – rendelkezésére, hogy a támadást jelző szirénára megszólalása után elérjék az óvóhelyeket. Ebben a helyzetben a Keren Hayesod az Izraellel való szolidaritásra kér minden jó érzésű embert.

Az izraeli gyerekek, akik éppúgy várták a szünidőt, mint minden gyerek a világ többi részén, ezen a nyáron (sajnos már nem először) a játszótérek és a strandok helyett óvóhelyeken és rakétarobbanások közepette töltik a szünidet. A Keren Hayesod más szervezetekkel közösen programokat és nyaraltatást szervez támadásoktól leginkább sújtott körzetekben élő gyerekek számára. Az ott élő 8000 gyerek közül 300-an súlyos poszt-traumatikus tünetektől szenvednek, és az ő rekreációs nyaraltatásuk fejeként 300 dollárba kerül.

Kérjük, vállaljon szolidaritást Izraellel és támogassa Ön is a rakétatámadásoktól sújtott területek gyermekeit!

A szervezet,
amely Izrael részére
gyűjt adományt

E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

100
TAGÚ CIGÁNYZENEKAR

FŐPÉNSZ: LENDVAI CSÓCSI JÓZSEF

ÉS BARÁTAI KONCERT

2014.09.07. 18.30

ZENEAkadémia | Nagyterem

KERENANYSZ: TÓTH GÉZA
TV REMONDO

FŐVONOK: VATTAMÁNY ZSOLT
ÉRSEHÉTVÁROS POLGÁRMESTER

SZERKESZTŐ, PRODUCER: BEKE FARKAS NÁNDOR
A 100 TAGÚ CIGÁNYZENEKAR ELNÖKE

LENDVAI JÓZSEF
HEGEDŰMŰVESZ

SABBATHSONG KLEZMER
BAND

ROBY LAKATOS
HEGEDŰMŰVESZ

JEGYVÁSÁRLÁS A HELYSZÍNEKEN, VALAMINT AZ INTERTICKET ÉS TICKETPORTAL ORSZÁGOS HÁLÓZATÁN.
ONLINE: ZENEAkadémia.HU, INTERTICKET.HU, TICKETPORTAL.HU